Leto LXXII, št. 156 Poštnina plačana v gotovini. — Die Postgebühr bar bezahlt. Preis - Cena L 1

Uredništvo i uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001—4004. Mesečna naročnina 35 lir, za inozemstvo 46 lir. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnine in 10.290 za inserate. — Izključne zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: SPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENEC

JULIJ - 1944
11
TOREK

Erbitterte Strassen- u. Häuserkämpfe in Caen

Missglückte feindliche Durchbrechsversuche in Italien — Sowjets an der Szcara aufgefangen — Wilna gegen zahlreiche Angriffe behauptet

Aus dem Führerhauptquartier, 10. 7. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die grosse Abwehrschlacht im Raum von Caen griff im Laufe des gestrigen Tages auf die Stadt selbst über. Nach erbitterten Strassen- und Häuserkämpfen in denen unsere Truppen dem Feind schwerste Verluste zufügten, drückte der Gegner unsere Linien auf dem Südrand von Caen zurück. Bei Grainville scheiterten feindliche Panzerangriffe. In einer Einbruchsstelle beiderseits der Strasse von Caumont-Caen sind die Kämpfe noch nicht abgeschlossen.

Zwischen Airel und Sainteny konnte der Feind nur geringen Geländegewinn erzielen. Südlich La Haye du Puits wurden mehrere feindliche Angriffe abgewiesen, westlich des Ortes feindliche Bereitstellungen durch zusammengefasstes Artilleriefeuer zerschlagen.

Bei den Kämpfen der vergangenen Woche im Südwestteil der Halbinsel Cherbourg haben sich die Kampfgruppe der 77. Infanterie-Division unter Oberst der Res. Bacherer und die Kampfgruppe der 243. Infanterie-Division unter Oberst Klosterkemper besonders ausgezeichnet.

Im französischen Raum wurden wiederum 239 Terroristen und Saboteure im Kampf niedergemacht.

Vor der niederländischen und nordfranzösischen Küste versenkten Sicherungsfahrzeuge der Kriegsmarine in der Nacht zum 9. Juli 2 britische Schnellboote, beschädigten 4 weitere schwer und erzielten zahlreiche Treffer auf mehreren anderen Booten. Ein eigenes Fahrzeug ging verloren.

Im Golf von St. Malo zwangen Vorpostenboote feindliche Zerstörer zum Abdrehen und beschädigten einen von ihnen.

Das »V 1«-Vergeltungsfeuer auf London dauert mit nur geringen Unterbrechungen an.

In Italien zeichneten sich unsere an der Küstenstrasse bei Volterra, Poggibonsi, Arezzo und an der Adriatischen Küste eingesetzten Truppen gestern erneut durch besondere Standhaftigkeit an. Trotz Einsatzes überlegener Infanterie- und Panzerkräfte, die durch starke Artillerie und laufende Luftangriffe unterstützt wurden, gelang dem Feind nirgends der erhoffte Durchbruch durch unsere Front. In einigen örtlichen Einbruchsstellen hielten die Kämpfe am gestrigen Abend noch an.

Im Osten liessen die Angriffe der Sowjets bei Kowel nach dem hervorragenden Abwehrerfolg unserer Truppen an Heftigkeit nach. Erneute Durchbruchsversuche wurden zerschlagen.

Westlich Baranowicze fingen unsere Divisionen die mit starken Infanterie- und Panzerkräften vordringenden Bolschewisten in erbitterten Kämpfen an der Szcara, beiderseits Slonom, auf. Die Verteidiger von Vilna behaupten die Stadt gegen zahlreiche von Panzern unterstützte Angriffe des Feindes und fügten ihm hohe blutige Verluste zu. Nordwestlich Wilna wurden die Sowjets im Gegenangriff zurückgeworfen. An der Strasse Kauen-Dünaburg sind heftige Kämpfe im Gange. Gegenangriffe unserer Truppen hatten Erfolg. Nordwestlich Polozk scheiterten die Durchbruchsversuche mehrerer sowjetischer Schützendivisionen am zähen Widerstand unserer Truppen.

Bei den schweren Abwehrkämpfen im Raum von Orscha hat sich Major Lamprecht, Kommandeur einer Hamburgischen leichten Flakabteilung, durch beispielhafte Tapferkeit ausgezeichnet.

Starke Schlachtfliegergeschwader griffen in rollenden Einsätzen in die Erdkämpfe ein, setzten zahlreiche sowjetische Panzer und Geschütze ausser Gefecht und vernichteten mehrere hundert Fahrzeuge.

In der Nacht führten Kampf- und Nachtschlachtflugzeuge wirksame Angriffe gegen den sowjetischen Nachschubverkehr. Besonders in den stark belegten Bahnhöfen Korosten, Olewsk, Rowno entstanden grosse Brände in Betriebsstofflagern und heftige Explosionen.

Ein nordamerikanischer Bomberverband warf gestern verstreut Bomben im Raum von Ploesti.

Einzelne feindliche Flugzeuge warfen in der letzten Nacht Bomben im rheinisch-westfälischen Raum.

Seestreitkräfte, Bordflak von Handelsschiffen und Marine-Flakartillerie schossen in der Zeit vom 1. bis 10. Juli 66 feindliche Flugzeuge ab.

Ogorčeni poulični in hišni boji v Caenu

Ponesrečeni sovražni probojni poskusi v Italiji — Sovjeti ustavljeni na Szcari — Vilno smo obdržali kljub številnim napadom

Führerjev glavni stan, 10. julija DNB.

Velika obrambna bitka na področju Caena se je včeraj razširila tudi na mesto samo. Po ogorčenih pouličnih in hišnih bojih, v katerih so zadale naše čete sovražniku najtežje izgube, je nasprotnik potisnil naše črte na južni rob Caena. Pri Grainvillu so se izjalovili sovražni oklepniški napadi. V vdornem mestu ob obeh straneh ceste Caumont-Caen boji še niso zaključeni.

Med Airelom in Saintenyjem je uspelo sovražniku, da je le malenkostno napredoval. Južno od La Hayedu Puitsa smo zavrnili več sovražnih napadov, zahodno od kraja pa s strnjenim topniškim ognjem razbili sovražna zbirališča.

Pri bojih prejšnjega tedna na jugozahodnem delu polotoka Cherbourg sta se posebno izkazali bojna skupina 77. pehotne divizije pod poveljstvom rezervnega polkovnika Bachererja in bojna skupina 243. pehotne divizije pod poveljstvom polkovnika Klosterkemperja.

Na francoskem področju je bilo v bojih zopet uničenih 239 teroristov in saboterjev.

Pred nizozemsko in severno francosko obalo so potopile zaščitne ladje vojne mornarice v noči na 9. julij dva britanska hitra bojna čolna, težko poškodovale 4 nadaljnje ter zadele več nadaljnjih čolnov. Izgubili smo 1 letno vozilo.

V zalivu St. Malo so prisilili izvidniški čolni sovražnikove rušilce k umiku ter enega poškodovali.

Z maščevalnim ognjem »V 1« nadalje le z malimi presledki obstreljujemo London.

V Italiji so se z izredno vzdržnostjo tudi včeraj izkazale naše čete ob obalni cesti pri Volterri, Poggibonsi, Arezzu in ob jadranski obali. Vkljub uporabi nadmočnih pehotnih in oklepniških sil, ki so bile podprte z močnim topništvom in stalnimi zračnimi napadi se sovražniku nikjer ni posrečil pričakovani prodor naše bojne črte. Na nekaterih vdornih mestih so včeraj zvečer boji še trajali.

Na vzhodu so po odličnem obrambnem uspehu naših čet popustili na silovitosti sovjetski napadi pri Kovelju. Razbiti so bil ponovni poskusi prodora.

Zapadno od Baranovičev so zaustavile naše divizije v ogorčenih bojih ob Szcari, na obeh straneh Slonoma, z močnimi pehotnimi in oklepniškimi silami prodirajoče boljševike. Branilci Vilne so obdržali mesto vkljub številnim z oklepniki podprtim sovražnim napadom ter mu zadali visoke krvave izgube. Severnozapadno od Vilne so bili Sovjeti s protinapadom vrženi nazaj. Ob cesti Kovno — Dvinsk so v teku ogorčeni boji. Protinapadi naših čet so bili uspešni. Severnozapadno od Polocka so se ob žilavem odporu naših čet izjalovili probojni poskusi več sovjetskih strelskih divizij.

Pri težkih obrambnih bojih na področju Orše se je z brezprimernim junaštvom izkazal major Lamprecht, poveljnik nekega hamburškega oddelka lahkega protiletalskega topništva.

Močne jate bojnih letal so stalno posegale v boje na zemlji, onesposobile številne sovjetske oklepnike in topove ter uničile več sto vozil.

V noči so izvedla bojna in nočna borbena letala uspešne napade na sovjetski oskrbovalni promet. Posebno v težko bombardiranih kolodvorih Korosten, Olevsk in Rovno so nastali veliki požari v skladiščih pogonskega goriva ter silne eksplozije.

Oddelek ameriških bombnikov je odvrgel včeraj raztreseno bombe na področje Ploeštija.

Posamezna sovražna letala so odvrgla v pretekli noči bombe v rensko-westfalskem področju.

Pomorske edinice, protiletalsko topništvo trgovskih ladij in vojne mornarice je sestrelilo v času od 1. do 10. julija 66 sovražnih letal.

~ ~ ~

Evropi grozijo notranji boji

Lizbona, 10. julija. V uvodniku kritizira veliki in Nemcem nikakor ne naklonjeni list »Oseculo« zelo močne zavezniške načrte za organizacijo Evrope v primeru njihove zmage.

List pravi, da razni politični tokovi zatemnjujejo evropsko politično obzorje. Pri tem gre za doktrine treh velikih zavezniških sil, ki so si deloma v medsebojnem nasprotstvu. Le zelo površen opazovalec je lahko mnenja, da bo iz teh nasprotstev različnih tokov nastala nekoč harmonična politika. Nekateri tokovi gledajo na evropsko celino iz daljave, z očali želja, ki se pojavljajo v nenaseljenih pokrajinah dežel, ki se jim dobro godi. Drugi vidijo spet staro evropsko tradicijo, ki je izpolnjena z boji in vojnami. So pa še drugi, ki bi radi izkoristili splošno zmedo, da bi tako nemoteno razširili svojo lastno doktrino. Iz teh brutalnih nasprotstev so nastale smernice, ki nimajo nikakega praktičnega pomena. Na temelju teh smernic bi Evropa padla znova v notranje boje, bila bi razbita s predsodki in dvomi, mejami, ki bi se izpreminjale vsakih nekaj let in z gospodarskimi in političnimi vojnami, ki bi izbruhnile ob vsakem najmanjšem povodu. Vse to je nastalo zaradi neznanja odgovornih mož v ameriškem taboru.

Stockholm, 8. julija. »New York Times« objavlja brzojavko iz Washingtona, ki pravi, da so Angloamerikanci Bonomiju dovolili«, da sme prenesti svoj se dež v Rim.

K bojem na invazijskem bojišču

Berlin, 10. julija: DNB. Mednarodni poročevalski urad javlja: Velenapad druge angleške armade na Caen je včeraj popoldne omogočil močno okrepljenim britanskim bojnim skupinam, da so vdrle v severni del mesta, kjer so se razvili ogorčeni pouličnі in hišni boji, ki so trajali do noči. Angleški vrhovni poveljnik je včeraj pritegnil nadaljnje divizije ter je poleg težkega topništva bojnih ladij, ki leže pred izlivom Orne, uporabil še številne motorizirane havbice, ki so skupno z bojnimi letalci obkladale nemške črte v vsej njihovi dolžini z neprestanim bobnajočim ognjem. Proti poldnevu so nato Britanci s severa in severovzhoda pričeli z napadom, v katerem jim je uspelo, da so na nekaterih mestih vdrli v nemški obrambni sistem ter se prebili do caenskih ruševin. Severno in severovzhodno od teh vdornih mest pa se danes zjutraj še drže močne nemške odporne skupine, ki z izredno energijo odbijajo številne osredotočene britanske napade. Nasprotnik je utrpel na tem področju izredno težke krvave izgube. Eno samo odporno gnezdo je včeraj s sredstvi za boje iz bližine uničilo 17 oklepnikov.

Tudi amerikanski velenapad med Viro in Tauto se je včeraj nadaljeval z izredno silovitostjo. Amerikanci so ob južnem bregu Vire prodrli proti jugu do Cavignyja, v jugozahodni smeri pa so napredovali na področju Le Deserta, dočim se jim je ob cesti št. 171 posrečilo dobiti zelo malo ozemlja. Tu so se zrušili številni oklepniški napadi severno od Saintenyja ter je nemška obramba uničila 29 ameriških oklepnikov. Tik vzhodno od La Haye du Puitsa so Amerikanci izgubili neko važno višino.

Berlin, 9. julija. Mednarodni poročevalski urad poroča:

Amerikanci so včeraj s področja ob Viri in pa z močvirij pri Georgesu nadaljevali svoje velenapade na nemške črte. Pri tem jim je uspelo, da so ob cesti št. 174 prodrli za nekaj kilometrov proti jugu, dočim so Nemci bolj zahodno od tu kljub množični nasprotnikovi uporabi težkega orožja deloma že pred svojimi črtami krvavo razbili vse napade, ali pa jih vrgli nazaj. Tudi zahodno od Prairies Marecageuses de George se je zrušilo zaradi močne nemške obrambe več silovitih amerikanskih napadov. Odbit je bil ponovni poskus Amerikancev, da bi se z naglim prepadom polastili kraja La Haye du Puits. Kraj je še nadalje trdno v nemških rokah.

Z italijanskih bojišč

Berlin, K bojem v Italiji javljajo: Ob jadranski obali poveljujoče britansko vrhovno poveljstvo je poslalo včeraj dopoldne ponovno v napad svoje poljske najemniške divizije, s katerimi je udarilo proti nemškim postojankam pri Filottranu. Po večurnih ogorčenih borbah, v katerih so bile vrste Poljakov močno razredčene, so se vsi prebijalni poskusi izjalovili. Iz zbirališč na bližnjih vzhodnih odsekih, predvsem pri Osmu, lahko sklepamo, da bodo tudi tamkaj sledili novi napadi.

Romunsko vojno poročilo

Bukarešta, 10. julija. Vrhovno poveljstvo je objavilo dne 9. julija naslednje vojno poročilo. Ob spodnjem Dnjestru, v srednji Besarabiji in v Moldaviji ni nobenih posebnih bojev. Dopoldne je britansko-severoameriško letalstvo bombardiralo mesto Ploešti, porušilo javne naprave in stanovanjske hiše ter povzročilo izgube med prebivalstvom. Sestrelili smo več štirimotornih bombnikov.

Številni sovjetski napadi zavrnjeni

Rim, 10. julija. Mednarodni poročevalski urad poroča:

Po težkem porazu, ki so ga doživeli boljševiki dan preje pri svojem širokopotezno zasnovanem prebijalnem poskusu zapadno od Kovlja, so včeraj lahko le s slabšimi silami nadaljevali svoje napade. Nemci pa so jih pred svojimi postojankami, zavrnili zopet z visokimi izgubami, med katere moramo šteti tudi 37 oklepnikov.

Zapadno od ožine pri Baranovičih so se ob Šavi in Njemnu razvili živahni boji, v katerih so Nemci ponovno krvavo razbili sovjetske poskuse, da bi vdrli v bok in v hrbet nemških varovalnih čet.

V Vilni se je nemška garnizija umaknila v notranjščino močnih sovjetskih skupin. Boljševiški strelski oddelki so imeli pri tem tako visoke izgube, da je sovjetsko vodstvo napadalo včeraj skoraj samo še z oklepniki, ki so jih Nemci v zadnjih 48 urah uničili nad 30. Severozapadno od Polocka so boljševiki nadaljevali z več svežo dovedenimi strelskimi divizijami svoje napade na nemške zapornе postojanke. Vkljub najhujšemu pritisku so nemške črte vzdržale množestveni naval. Večina sovjetskih napadov se je zrušila že pred nemškimi postojankami, ostale pa so odbili branilci z golim orožjem. Pri teh bojih so izgubili Sovjeti poleg številnih mrtvih še več sto ujetnikov.

Novo protitankovsko orožje

Berlin, 10. julija. V boju proti oklepnikom so poleg topništva važna tudi sredstva za boj iz bližne. Doslej so bile ročne granate in posebni naboji najboljše sredstvo za boj grenadirjev proti oklepnikom. V najnovejši dobi se jim je pridružilo orožje, ki omogoča ta boj iz bližine tudi iz večje daljave. Zastopniki nemškega tiska so si ogledali nekatera nova orožja, ki so se na bojišču že obnesla.

To je predvsem takozvani »oklepniški strah«. Enostavna priprava, ki deluje na raketnem principu, sliči cevi železnega dimnika, v katero polože granatni izstrelek. Vžig sledi brez vsake baterije s kondukcijskim tokom. V varni oddaljenosti lahko grenadir izstreli iz tega ročnega orožja svoj naboj ter tako uniči napadajoči oklepnik. Naboj, ki prebije vsak dosedanji tankovski oklep, izloči že zaradi velikanske vročine, ki jo razvija, vsak oklepnik iz boja. Ravnanje s pripravo je izredno enostavno, ker ni občutljiva ter se jo da brez posebnih težav uporabljati pri vsakem vremenu za več sto izstrelkov.

Slično deluje takozvana »oklepniška pest«, ki je lažja kot »oklepniški strah« in zaradi tega še bolj gibljiva. Grenadir nese lahko brez posebnih naporov s seboj »dve oklepniški pesti«. Pri njih sta orožje in municija združeni. Vse skupaj je majhna pločevinasta cev z nabojem. Eksploziv požene podobno kot pri »oklepniškem strahu« naboj iz cevi. »Oklepniško pest« je vkljub njeni enostavnosti mogoče uporabljati iz precejšnje oddaljenosti ter ima enak učinek kot »oklepniški strah«. Tudi »Goljat«, ki ga javnost že pozna iz slik, je predvsem orožje pionirjev. Kot pes teče pri prihodu na svojo postojanko poleg svojega gospodarja. S seboj vozi mnogo razstreliva. Opremljen je z majhnim bencinskim motorjem. Ako ga spuste proti cilju, oklepniku ali bunkerju, se premika zelo hitro ter ga je mogoče upravljati iz daljave. Svojemu cilju se približuje preko vseh ozemeljskih težav ter žrtvuje končno za svojo nalogo tudi svoje življenje. Orožje, ki sicer sliči igrači ima izredno hud učinek, ki ga je sovražnik že neštetokrat spoznal.

»Demokratska svoboda«

Berlin, 10. julija. »Demokratska svoboda že vlada«, pod tem naslovom poroča »Völkischer Beobachter« v svoji nedeljski izdaji, da so zavezniki v Cherbourgu mobilizirali vse moško prebivalstva med 18. in 45. letom ter ga brezobzirno potisnili v najemniška krdela generala de Gaulla. Poleg tega so ustanovili takoj posebno sodišče takozvane »svobodne francoske vlade«, ki je pričelo s številnimi aretacijami in brezobzirnimi smrtnimi obsodbami. V komentarju o tem poročilu piše »Völkischer Beobachter«, da se na francoskih tleh ponavlja ista igra, ki jo je svet videl že povsod tam, kamor so prišli takozvani borci za demokratične svoboščine. List opozarja na Severno Afriko, kjer je iz Moskve dirigirani alžirski odbor uvedel režim strahu in groze ter nad Italijo, kjer pred očmi in s podporo angloameriških vojaških oblastev v Moskvi izšolani komunisti vedno bolj dobivajo notranjepolitično oblast. Nadalje opozarja list, da prinašajo Angleži in Amerikanci v nasprotju s svojimi obljubami v vsako domnevno »osvobojeno« deželo le lakoto, bedo in bolezni, ter da še niso na »osvobojenih« evropskih obalah videli nobene ladje z žitom ali hladilne ladje z mesom, čeprav se vrača mnogo polno natovorjenih prevoznih ladij z nakradenimi stvarmi v obratni smeri preko Atlantika. Vest iz Cherbourga, pravi »Völkischer Beobachter«, je posebno zato neprijetna, ker so se tamkaj pobegli francoski rojaki brez sramu vdali zahtevi, da je treba že itak dovolj trpeče francosko prebivalstvo potisniti v službo armad, ki nameravajo napraviti iz Francije puščavo in ki kaznujejo s terorjem domovinsko zvestobo njenega prebivalstva. V teh ukrepih vidimo ves bes napadalcev zaradi obnašanja francoskega prebivalstva napram njim. Novačenja pa dokazujejo tudi nujno potrebo invazijskih čet po osvežitvi svojih često izkrvavljenih in težko zbitih oddelkov. List pripominja h koncu, da dokazuje dejstvo, da so morali napadalci izdati uradno objavo o potrebi več sto aretacij v Cherbourgu, »ker so bile zadevne osebe nevarne za splošno varnost in za zavezniške nastope«, dovolj jasno, kakšno je razpoloženje širokih krogov francoskega prebivalstva v Normandiji in pa to, da so Francozi temeljito ozdravljeni vseh nad, ki so jih morda stavili v svojo »osvoboditev«. Nasprotno pa se prebivalstvo operacijskega in zbiralnega področja nemških armad napram Nemcem tako tovariško obnaša, da so mu nemška vojaška poveljstva večkrat lahko izrazila svojo izrecno zahvalo.

Generalfeldmaršal von Kluge

Berlin, 8. julija. Novi vrhovni poveljnik na zapadu generalfeldmaršal Günther von Kluge, ki se je rodil v Poznanju dne 30. oktobra 1882, kot sin aktivnega častnika, je bil med prvo svetovno vojno stotnik v generalnem štabu. Leta 1918. je bil ranjen pri Verdunu. V armadi 100.000 mož je leta 1923. napredoval v čin majorja ter je bil dodeljen generalnemu štabu 3. divizije. Leta 1930. je postal polkovnik ter poveljnik topniškega polka. Generalni poročnik, divizijski poveljnik in šef IV. vojnega okrožja v Münstru je postal leta 1934. V letu 1935. je postal poveljujoči general 6. armadnega zbora, leta 1938. pa vrhovni poveljnik vojne skupine v Hanovru.

Tokio, 8. julija. Cesarski japonski glavni stan je 8. julija objavil: Več kot deset sovražnikovih letal je 8. julija z oporišč na Kitajskem priletelo nad Japonsko. Preletela so zahod in severozahod otoka Kiušu, a jih je japonska obramba takoj odbila, da ni nastala skoraj nikaka škoda.

Sofija. Ves ministrski svet s predsednikom Bagrijanovom na čelu se je v petek popoldne v sofijski palači predstavil kraljici materi Ivani in mlademu kralju Simonu II.

Vlada drugorazrednih kimavcev

Beograd, 9. julija. V Beogradu brezpogojno odklanjajo novo jugoslovansko begunsko vlado, ki jo je sestavil bivši hrvatski ban dr. Ivan Šubašić. Neglede na siceršnjo politično smer govore o »skrčeni vladi drugorazrednih kimavcev« ter pravijo, da ni niti v najslabših jugoslovanskih časih sedela za zeleno mizo tako slaba vlada. Z gotovim zadovoljstvom ugotavljajo, da ni v tej senčni vladi nobenega pravega Srba, ker Sretana Vukosavljeviča, ki so ga prav v ta namen poslale komunistične tolpe v London in ki je bil pred vojno sicer nekaj časa profesor poljedelske fakultete beograjske univerze, ne moremo šteti za Srba, ker se je vedno izdajal za avtonomista ter je v svojem rodnem mestu Prijepolju predsedoval od 6. novembra 1943 antifašističnemu osvobodilnemu odboru za Sandžak.

O Savi Kosanoviću pripominjajo v Beogradu, da se je ta »mali Musliman z obrazom tepenega otroka« poleg svojega dela kot tajnik demokratske stranke malo brigal za svojo odvetniško pisarno v Zagrebu. Tudi kot poslanec se je slabo izkazal in je bil vedno zvesto v senci svojih strankinih poglavarjev, zaradi česar bo tudi sedaj storil vse, kar mu bodo naročili.

O ministrskem predsedniku dr. Ivanu Šubašiću se v Beogradu za enkrat vsakršnih komentarjev, ker si o tem tovarišu Josipa Broza-Tita, ki je »izdajalec iz navade in nagnjenja«, ne delajo nobenih utvar.

Najbolj znana osebnost emigrantske vlade je brez dvoma v Hercegovini rojeni dr. Juraj Šutej, ki je pripadal levemu krilu Hrvaške seljačke stranke in ki je skupno s Šubašićem kot juridični strokovnjak vodil delo za srbsko-hrvaški sporazum z dne 26. avgusta 1939. Kakor pa je bil kot preiskovalni sodnik zapleten v razjasnitev sarajevskega atentata ter se je ob poudarjanju zelo dobrih odnosov s katoliško cerkvijo istočasno udejstvoval kot prostozidar, tako je kasneje kot finančni minister v Beogradu zaradi malega znanja ustrelil marsikaterega kozla, ki so jih njegovi sodelavci le s težavo zopet popravili, kljub vsemu temu pa si je znal v devetnajstih mesecih svojega beograjskega delovanja ustvariti veliko premoženje, ki mu je omogočilo nakup treh stanovanjskih hiš.

O slovenskih zastopnikih v emigrantski vladi nimajo v Beogradu zaradi njune nepomembnosti ničesar povedati.

Ob koncu bi lahko ugotovili, da se je po več tednov trajajoči in z bombastičnimi napovedmi najavljeni spremembi jugoslovanske »vlade« uresničil zopet stari pregovor: »Tresle so se gore, rodila se je miš.«

Zagreb, 9. julija. K Reuterjevemu poročilu o sestavi nove jugoslovanske begunske vlade pravi propagandni šef Ivo Bogdan v uvodniku »Hrvatskega naroda«: »Ljudi, ki glede vladne oblike nimajo istih nazorov kot mi, še vedno lahko smatramo za hrvaške patriote, ako se zavzemajo za neodvisnost in nedotakljivost hrvaške države. Kdor pa tega stališča ne zastopa, ali kdor celo podpira naše sovražnike, kot gospoda Šubašić in Šutej, tega pa prezira ves hrvaški narod.«

Spori med Grki

Amsterdam, 8. jul. Papandreujeva grška izseljeniška vlada je po vesti angleške poročevalske službe iz Kaira odklonila zahteve, katere ji je stavila komunistična organizacija tako zvane gverilske armade. Gverilska armada je v novi vladi zahtevala med drugim izmed petnajstih sedem ministrskih mest.

Stockholm, 8. julija. »United Press« javlja iz Aleksandrije, da so grški krogi okrog Papandreua ogorčeni vsled vmešavanja angleških parlamentarcev, ki so predlagali pomilostitev na smrt obsojenih upornikov. Pravijo, da žele popolnoma svobodno in brez vsakršnega vpliva razjasniti nesrečni položaj.

Amsterdam. Britanska poročevalska služba javlja, da so v sobolo evakuirali iz Londona nadaljnjih 15.000 otrok.

Dve leti junaštva in zvestobe prve protikomunistične posadke

Št. Jošt 10. julija.

Drugo obletnico zvestobe in junaštva, vztrajnega boja za najvišje ideale, za vero in narod za svoje domove in družine je praznovala včeraj domobranska posadka v Št. Joštu nad Vrhniko. Ob dveletnici velikega boja so se zbrali v Št. Joštu domobranci in številne množice iz okolice, da proslavijo dosedanje uspešne boje in izpovedo svojo neomajno voljo, boriti se brez kompromisov do končne zmage nad komunizmom.

Domačini v Št. Joštu so se lepo pripravili na slovesnost. Postavili so številne mlaje in izobesili uradno zastavo. Na zborovanje so prihitele številne narodne noše.

S komunizmom ni sprave

»V neomajni zvestobi do slovenskega naroda in do domovine se ne bomo dali begati, temveč se bomo tudi vnaprej ramo ob rami z nemškim vojakom v vseh okolnostih proti boljševizmu in vzdržali, delali in se borili za srečnejšo bodočnost v na novo urejeni Evropi.«

Te odločne besede g. prezidenta so v času, ko skušajo nekateri delati zmedo, nadvse pomembne. Izpregovoril jih je g. prezident v Št. Joštu, kjer je zibelka oboroženega odpora proti komunizmu.

Borba proti organiziranemu brezboštvu, ki ga pri nas predstavlja komunistična OF, za Slovence ni samo politična zadeva, da bi se dala kakor koli rešiti s političnim aktom. Za Slovence je boj komunizmu življenjsko vprašanje in dosledno vztrajanje v tem boju zadeva časti in zvestobe do domovine. Naj se zunanje okoliščine obrnejo kakor koli, med slovenskim narodom in njegovimi uničevalci komunisti ne more biti sprave. Tu je samo boj do popolnega uničenja komunizma na Slovenskem.

Jedro in osnova našega odpora proti komunizmu je v slovenskem narodu samem, v njegovi veri, v njegovi slovenski tradiciji in v njegovi volji do življenja. Vse konkretne zunanje oblike tega odpora se lahko s časom in razmerami spreminjajo, boj pa ostane. Jedro odpora je v slovenskem narodu samem, in dokler bo narod živel, se bo proti komunizmu boril.

Bolj kot kdaj pa v teh dneh živo občutimo, da je borba, ki se vrši na svetih slovenskih tleh, ideološka borba. Ni to boj med dvema rednima vojskama, kjer bi odločala samo zunanja tehnična vojaška izobrazba, ampak je to ideološki boj, kjer odloča predvsem ideološka podkovanost in zavednost, ki zna v službi svete ideje celo z manjšimi in šibkejšimi sredstvi doseči velike uspehe. Vsa moč domobranstva je predvsem v njegovi ideološki enotnosti, povezanosti in vzgoji. Prav v teh dneh, ko smo vsi zopet živo občutili, kaj nam je naše domobranstvo, si vsi želimo, da bi se tudi nove mase, ki so vstopile v domobranstvo v novih razmerah, notranje povezale z jedrom v domobranstvu, ki ga tvorijo člani bivših Vaških straž. Saj so Vaške straže naravnost zgled, kako se dá z majhnimi sredstvi doseči velike uspehe, če je v majhni skupini zares popolna enotnost in povezanost. Člani bivših Vaških straž so začeli boj predvsem iz idejnih in načelnih razlogov. Odlikoval jih je brezmejen idealizem in tovariška vzajemnost. Zato so bili tudi tako tesno povezani s slovenskim ljudstvom, zato je bil njihov odnos do prebivalcev vedno plemenit, korekten, toda odločen in vojaški, kadar je bilo treba. Tudi to potrebo notranje povezanosti in idejne strnjenosti je gospod prezident jasno poudaril v svojem govoru. Naša naloga je, da v tej smeri takoj pristopimo k resnemu delu. Podlaga vsemu našemu boju proti komunizmu je naš idealizem, naša ljubezen do naroda in njegovih tradicij. Vsi drugi motivi resničnemu boju proti komunizmu samo škodujejo.

Ko smo sedaj praznovali dveletnico, odkar se je prav iz osrčja slov. naroda porodila prva protikomunistična borbena edinica, hočemo ob idealizmu, ob idejni strnjenosti in odločnosti te prve edinice skleniti, da nam bo vzor tudi pri vsem skupnem protikomunističnem delu: vzor v svojem idealizmu in požrtvovalnosti, vzor v svoji zasidranosti v slovenske tradicije, predvsem pa vzor v svoji neodjenljivi volji, boriti se proti komunizmu, dokler ne bo zares iztrebljen iz slovenskega naroda.

Iz Ljubljane je prišel prezident general **Rupnik z gospo** in hčerko, da izrazi svoje priznanje zavednim in pogumnim protikomunističnim borcem. Z njim je prišel adjutant podpolkovnik **Kregar**, načelnik dr. Puš, zastopniki nemške vojske in še številni gostje.

G. prezidenta so ob pribodu pozdravili **okr. glavar g Maršič**, domači župan, g. **župni upravitelj Cvelbar**, nato pa še deklica v narodni noši, ki so ji komunisti umorili očeta, zavednega Slovenca.

Po pozdravih, raportu domobrancev in njihovem mimohodu se je začela ob pol 10 sv. maša, ki jo je imel glavni kurat domobranstva **dr. Ignacij Lenček.**

Pri sv. maši je imel g. dr. Lenček lep verski govor. Navezal ga je na praznik sv. Cirila in Metoda, svetnikov, ki sta nam prva prinesla blagovest in katerih spomin smo včeraj obhajali pri maši po vseh cerkvah na Slovenskem, kjer se je mogla vršiti služba božja.

Katoliška vera, ki sta jo prinesla Slovencem naša apostola, nam je bila zmeraj vodnica, ognjen steber, ki nas je vodil v težkih časih skozi nevarnosti. Danes nam je njena luč še posebno odrešilna, varuje nas, da nas ne preslepe rdeči plameni uničenja, kakršne širi komunizem. Naš današnji boj je boj za vero, boj za to, da se bo po zmagi lahko razmahnilo globoko versko življenje po vsej naši zemlji.

Med mašo je igrala domobranska godba, domačini pa so peli verske pesmi.

Prvega govornika, protikomunističnega borca poročnika **Bastiča**, so zborovalci krekinjali s številnimi klici in z odobravanjem.

Govornik je orisal protikomunistično borbo šentjoških borcev v preteklosti. Mala skupinica 35 junaških mož in fantov je prijela 10. julija, pred dvema letoma, za orožje, pa je že 25. istega meseca junaško odbila napad nad 500 komunistov, ki so jim Robottijevi badoglievci nabavili na Drenov grič dva vagona orožja, obleke in hrane!

Iz male **četice v Št. Joštu** je nastala dolga veriga Vaških straž po slovenski zemlji.

Po 8. septembru lani so fantje ostali zvesti, stopili so k domobrancem in so domobransko misel posredovali tudi Gorenjcem. Borili se bodo še naprej za svojo ljubo domovino.

H koncu se je govornik zahvalil vsem, ki so domobrancem dajali oporo, prezidentu Rupniku; najvztrajnejšemu oznanjevalcu Resnice in Pravice, **škofu dr.** Rožmanu in vsej zavedni inteligenci, ki je usmerjala slovenski narod v lepše življenje.

Drugi je govoril komandant posadke v Št. Joštu, g. nadporočnik **Kompare.** Po dveh letih težke borbe, ki so jo začeli fantje v Št. Joštu pod njegovim vodstvom v negotovih dneh, se je že začelo mirno obnavljanje krajev, kjer se je odpor proti komunizmu začel.

V Št. Joštu je pod vodstvom pokojnega stotnika Vošnjarja Pavleta-Vidmarja (klici: Slava mu!) vstal prvi bataljon Legije smrti, ki je postal žarišče nadaljnjega razvoja Vaških straž. Razvile so se posadke v Zaplani, Rovtah, Hotedršci, v Horjulu, na Vrhniki, Žažarju, Polhovem Gradcu in na Korenu.

Vaške straže so se kmalu tako razvile, da so v hudih bojih razbile zloglasni komunistični Dolomitski odred. Izgube v teh borbah so bile maloštevilne, toda boleče, ker so padli najboljši borci.

Govornik se je spomnil še drugih borb, ki so jih fantje izborno prestajali, ter junaških padlih borcev. Za uspeh so se imeli zahvaliti v veliki meri podpori domačih prebivalcev. Domobranstvo se je danes razmahnilo daleč po naši zemlji.

Govor domačega poveljnika je spremljalo velikansko navdušenje.

Za njim je govoril še nadp. **Kavčič**, ki je na kratko orisal svojo osebno pot, spoznavanje komunizma že pred razsulom Jugoslavije. Po vseh zapletljajih se je poleti l. 1942. začela tudi pri nas protikomunistična borba z orožjem. Začetek je bil težak, boj so ovirali badoglievci, komunistom so pomagali in naše ljudi zasmehovali mnogi ofarji; treba je bilo mnogo samoodpovedi. V težkih časih je bil Št. Jošt zavetje prvim borcem vaških straž.

Junaških borcev pa ni moglo nič odvrniti od njihovega namena in svete dolžnosti: neizprosne borbe proti komunizmu do njegovega popolnega uničenja. Slovensko domobranstvo bo neizprosno vodilo svojo borbo naprej brez ozira na koristolovce ali spletkarje, ki pozabljajo, da moramo biti danes predvsem Slovenci. Domobranstvo, ki je našlo svojo prvo oazo v Št. Joštu, je močan, spontan pokret. Dovedlo bo do zmage dobrega. Nato je burno pozdravljen spregovoril gosp. prezident.

Govor g. prezidenta

Dragi moji Slovenci in Slovenke!
Nad vse ljubljeni moji vrli in hrabri domobranci!

Čutil sem naravnost srčno potrebo, priti ta slavnostni dan med vas, da vas lahko osebno od srca pozdravim.

V imenu vsega poštenega slovenskega naroda, ki ima razumevanje za moje delovanje in govorjenje in za koristi katerega edinega nosim ne ravno zavidanja vredno, težavno breme svojega položaja, za katerega lepšo bodočnost prosim Boga in sem brez vseh ozirov in klevet pripravljen storiti vse, se vam zahvaljujem za vašo globoko zavest nacionalne dolžnosti, kateri ste dali izraza s tem, da ste se pred dvema letoma prvi med našim narodom ojunačili, ustanovili prvo vaško stražo in se odločili za boj proti komunistični pošasti in njenim bratomornim, krvavim tolpam. S tem ste cementirali prve temelje našemu današnjemu domobranstvu, ki predstavlja danes našo voljo po življenju in nam je jamstvo za lepšo nacionalno bodočnost.

Ko bo nekoč slovenska zgodovina pisala o borbi, ki smo jo Slovenci v teh strašnih letih vodili proti neslovenskemu, židovskemu boljševizmu, bodo tam v zlatih črkah blestela imena krajev Št. Jošt, Rovte, Polhov Gradec, Horjul in Hotederšica in imena s temi kraji zvezanih junakov in borcev stotnika Vošnarja, mučeniškega slovenskega duhovnika Malovrha, Bastiča, Kogovška, Fortuna, bratov Zakelj, župnika Cvelbarja, poročnika Jožeta Kavčiča ter Francela Kompareta. V neomajni zvestobi, kakor so trdni ti vaši prelepi bregovi, ste šli sami od sebe v službo slovenskega naroda, kateremu še danes zgledno služite. V isti zvestobi so vaši mrtvi soborci s svojo krvjo napojili zemljo, katero so vaši pradedje gnojili z znojem. S tem so vašim prelepim bregovom vrnili zvestobo za zvestobo. Taka zvestoba naj sedaj in v bodoče neločljivo druži ves slovenski narod z domačo grudo!

Vaše domoljubje je napravilo čudež. Vzkipelo in razvilo se je tako, da ni bil kmalu osvobojen komunističnih tolp samo ta vaš prekrasni gorski svet, ampak tudi večji del Notranjske. Duh vašega domoljubja, duh, ki je vodil našo prvo vaško stražo, je šel preko meja vaše ožje domovine, ker je slovenski narod povsod, kjer koli pač biva, po svoji naravi pošten, bogaboječ in marljiv ter tako že po svojem značaju protiboljševiški. Ta duh je takrat, ko je bila stiska največja, na moj poziv združil vse prepričane protikomunistične borce v borbeno in pripravljeno enotnost, ki je ustvarila naše Slovensko Domobranstvo, katero sedaj v borbah dosega svoje največje uspehe. **Zaradi jasne in nedvomne ideološke podkovanosti, ki dosega svoj višek v neodjenljivem domoljubju, bo z božjo pomočjo vsa naša pokrajina kmalu povsem očiščena komunističnih tolovajev. Tedaj pa naj iz tega ozdravljenega in zgledno enotnega jedra gre borba naprej do vseh meja našega življenjskega prostora, da bo povsod kjer bivamo, boljševizem enkrat za vselej iztrebljen. Tako bodo dani pogoji, da bomo v disciplinirani enotnosti lahko risali obrise naše lepe bodočnosti.**

Pri izpolnjevanju naših dolžnosti, ki jih imamo do svojega naroda, nas ne sme v resnici prav nič ovirati, da ne bi gojili in ohranjali protiboljševiške nacionalne enotnosti, katera je lahko v veliko pomoč našim domobranskim borcem. **Edino ona nam tudi jamči, da bomo v vsakem položaju lahko zbrali največji potencial sil, katere bomo posvetili našim interesom na vseh področjih, ki so za slovenski narod bitne važnosti. Od nje je v resnici odvisna naša bodoča usoda!**

Nobena nesreča, noben protiudarec, nobena kriza, pa tudi noben Anglež, noben Amerikanec, noben egoistični, samo vase in svoje blagostanje in kariero zaverovani politik, nobena politična stranka in klika, ki z razbijanjem naše enotnosti lahko koristi samo nekemu krogu svojih pripadnikov, škoduje pa vsemu narodu, noben salonski komunist, noben kulturni boljševik, noben lažidemokrat in tudi noben ljubljanski spekulantski OR-junak nas ne smejo od tega odvrniti, če res imamo usodo svojega naroda pred očmi.

Kakor so se vaške straže iz Št. Jošta, Rovt, Vrhnike, Borovnice in drugih krajev v kritičnih dneh po 8. in 9. septembru lanskega leta po svojem zdravem čutu in protiboljševiškem nagonu povsem samostojno, brez povpraševanja pridružile glavnemu braniteu Evrope pred boljševizmom, nemškemu vojaku, s tem omogočile današnje domobranstvo, ki nam je v enotnosti jamstvo za uspehe in katero se je doslej ramo ob rami z njim uspešno borilo proti komunističnim tolpam, prav tako se ne bomo dali nikoli zapeljati po nikakšni propagandi in prišepetavanju, ki nas je že zadosti izučilo. **V neomajni zvestobi do slovenskega naroda in domovine se ne bomo dali begati, temveč se bomo tudi vnaprej ramo ob rami z nemškim vojakom, borili v vseh okolnostih proti boljševizmu in vzdržali, delali in se borili za srečnejšo bodočnost v na novo urejeni Evropi.**

Ni pa zadosti, da delamo in se borimo.

Če hočemo doseči ono pravo srečnejšo bodočnost, kakor si jo želimo, mora prav posebno Slovensko Domobranstvo storiti mnogo več.

Če hoče Slovensko Domobranstvo slovenskemu narodu priboriti čim lepšo bodočnost, se mora prekvasiti z ideološko podkovanostjo in z vsemi krepostmi, ki delajo pravega vojaka junaka, viteza in resničnega čuvarja svojega naroda.

Vsa na nas meječa Evropa, vsi naši sosedje in posebej nemški narod — prav posebej pa naš slovenski narod — naj vedo, da je slovenski domobranec v borbi salamensko strumen in neodjenljiv, da pa je tudi sicer strogo disciplíniran, poslušen in brez graje ne samo v svoji domači vasi, ampak tudi povsod drugje, kamor ga vodstvo postavi, da brani svoj narod pred boljševizmom. Poleg tega pa je tudi pošten, značajen in dober človek, ki rad pomaga povsod, kjer more pomagati, ker vidi v vsakem poštenem Slovencu svojega brata. Spoštuje predpise in zakone in se bori za njih spoštovanje in veljavo. Nič ga ne more vreči iz tira, nobena neugodnost ga ne zbega, ker ve, kaj hoče. Temu vojaku je tudi prepovedano krasti, ropati, žreti, pijančevati in se vlačiti, kar je komunistu dovoljeno. Slovenski domobranec je veren, bogaboječ kristjan in vsem svojim rojakom zgled brezgrajnega zadržanja.

Da, takšen mora biti slovenski domobranec. Na takšne vojake bomo vsi ponosni in se bomo s ponosom sklicevali nanje, ko bomo pri ustvarjanju novega reda stavili svoje zahteve. S takšnimi domobranci se bomo tudi hitreje rešili tolovajev. Ves slovenski narod, tudi oni, ki jim sedaj še gospodujejo tolovaji, bo tedaj svoje domobranstvo spoštoval, cenil in ljubil ter mu bo povsod pošteno in brez pridržkov pomagal, se k njemu zatekal in ustvaril za njim potrebno enotnost, ki nam bo ustvarila pogoje naše bodoče sreče.

Zato vas, dragi moji domobranci, pozivam, da sedaj s prav istim duhom, s katerim ste pred dvema letoma začeli borbo, pričnete oblikovati iz Slovenskega Domobranstva ono elito slovenskega naroda, ki nas bo vedno in povsod vredno zastopala za dobro in srečo vsega našega ljubljenega slovenskega naroda! — Živeli!

Po govoru gospoda prezidenta se je priglasil k besedi nač. dr. Puš. Dejal je:

Naš pregovor pravi: Česar je polno srce, rada usta govore! Meni je danes pri Sv. Joštu srce polno ponosa in zadoščenja zato sem prosil za besedo kljub temu, da je bilo sklenjeno, naj danes govorijo samo junaki od Št. Jošta.

Povedati pa želim tole:

Št. Jošt in vsa njegova okolica sta po polnoma kmečka; a kmečka v pravem i žlahtnem pomenu te besede. Kmetje Št. Jošta ste bili zgledni stanovski in za družni pionirji. Ko so marsikod drugo kmetje šele spoznavali nauk o stanovsk in gospodarski skupnosti proti razkrajaj nim učinkom judovskega liberalizma proti razrednobojnemu kliku komunizm ste Šentjoščani že zgrabili za delo in zgle no delali.

Kar je pri vas nastalo v juliju le 1942. in kar danes sloveeno proslavljam je le žlahten sad tega dela. Kakor ste bi zgledni delavci v kmečki stanovski orga nizaciji in v gospodarskih društvih, tak ste bili tudi zgledni junaki, ko je bi treba organizirano upreti se brezbožnem komunizmu in braniti obstoj svojih dom in slovenskega naroda. V boju niste osta sami. Iz semena, sejanega v letih pred vojno med kmečko ljudstvo, je pogna tudi drugod kleno klasje ljubezni do Bog do naroda in do domovine; in iz te lju bezni so po slovenski zemlji v najtežji trenutkih nastale Vaške straže — prva j bila vaša! — a iz njih je po zaslugi gen rala Rupnika zraslo naše slovensko dom branstvo.

Možje, ki so v minulih letih gradi stavbo kmečke stanovske skupnosti, z vedajoč se, da je ta skupnost gospodarsk in duhovni temelj celokupnega naroda i njegove bodočnosti, in ki so v najtežji časih fanatično verjeli v slovenskega kme ta in njegovo zdravo moč, so danes ponos ni. Njih delo rodi sadove.

Komunistični OF danes lahko povemo Vi, zločinski bratci, ste boj zgubili, zaka proti vam je strnjeno vstal ves slovensk kmečki stan. Proti komur je pa organi zirana kmečka moč, je igro končnoveljav no zgubil.

Vam pa, šentjoški kmečki junaki, in po vas vsemu kmečkemu stanu ter celot nemu narodu zakličem:

Naj živi slovenski kmet, junaški borec zoper brezbožni komunizem, zvesti nosilec in obranjevalec slovenstva in narodnih vrednot, in zanesljivi porok svobodne in častne narodove bodočnosti.

Ko je svoje besede končal, je župan zborovanje zaključil. Zborovalci pa so klicali na oder še dr. Kocipra, da bi tudi on spregovoril. Prišel je in pozval ljudi, naj si dobro zapomnijo, kar so jim povedali govorniki, naj še naprej vztrajajo v svoji borbi, sledeč generalu Rupniku.

Zborovanje se je zaključilo. Zborovalci so se razhajali. Prezident Rupnik se je pomešal med domobrance in jim je delil cigarete. Fante sta njegova domačnost in radodarnost zelo razveselili. Včerajšnja slovesnost bo ostala še dolgo v spominu vsem, ki so jo videli, saj je bil lep, domačnostni praznik, spomin na trde, junaško prestale pretekle boje, v katerih je bil Št. Jošt za zgled vsem drugim krajem.

~ ~ ~

Z Goriškega

Tolmin. Granata je oni dan težko ranila 40 letno Mihaelo Oblakovo; lahko pa sta bili ranjeni Marija Filli in Frančiška Taljat. — 44 letno Marijo Leban je pa nekdo precej nevarno obstrelil. Podobna nesreča se je zgodila tudi 63 letni Mariji Kuštrinovi.

Tatvine so v Gorici in okolici na dnevnem redu. Največ zmanjka koles, zelo priljubljene so pri tatinski bratovščini živilske izkaznice; ne mine dan, da ne bi zmanjkale kakemu človeku, ki se kar noče prepričati, da je današnji svet hudoben in škodoželjen. Tatovi pa se ne branijo niti kokoši; večkrat zmanjkajo tudi voli ali krave. To pa se dogaja bolj po ravni Furlaniji, kjer je še nekaj živine. V slovenskem delu dežele je pa skoraj ni več. Zato tudi tatovi nimajo posla. Na poljih in njivah v goriški okolici pa kradejo krompir in druge poljske pridelke.

Vsaka zavedna slovenska hiša mora imeti knjigo dr. Franca Grivca:
Narodna zavest in boljševizem

Denar, topovi in kri...

40

Ko smo obrazložili in pojasnili etične, načelne in gospodarske vidike, ki se razvijajo pod pokroviteljstvom prostozidarstva, ki druži židovske bankirje in politike ter radikalno socialistične komuniste, bomo razumeli, kako je moglo uspeti bankirjem in židovskim politikom, da so tako lepo sporazumno zrušili skupščino, ki je bila izvoljena leta 1919. Skupščina je bila desničarsko in konservativno usmerjena, toda pod vplivom Comitéja des Forges. Do leta 1921 so prostozidarske lože razširjale miselnost »kartela desnice«.

»Organizirati moramo obrambo republike,« se je meseca septembra istega leta glasilo povelje konventa. »Pridružitev desničarjev pomeni za nas zmagoslavje. Zdaj bo treba združiti tudi vse radikalce, socialiste in komuniste, vse, ki so dobre volje in Veliki Orient bo njihova matična celica. Sestaviti moramo skupni načrt in napeti vse sile.« (Poročila, stran 273.)

Leta 1923 je konvent Velikega Orienta z zadoščenjem ugotovil, da je zamisel ustanovitve kartela, ki so ga pred dvema letoma zasnovali, sijajno uspela. Zato je konvent leta 1924 »sklical s pristankom demokratov vseh struj, od zmernih republikancev do nepomirljivih socialistov, kongres, kjer naj bi se dogovorili, zbrali in določili, sporazumno z vsemi desničarskimi skupinami, nove kandidate.« (Poročila, stran 304.)

Kartel, kakor ga je zahtevala prostozidarska loža, so organizirali prostozidarji po svojih ložah, visoka financa pa ga je podprla, medtem ko je pri lastni banki, Banque de Paris et des Pays-Bas v ta namen naložila 160 milijonov frankov. Prav tako je tudi Comité des Forges, da bi ohranil večino, ustanovil poseben denarni zavod, zloglasno Union des Intérêts économiques, ki jo je vodil senator Billier. To podjetje naj bi denarno podpiralo volitve v smislu Comitéja des Forges.

Tako sta si postala leta 1924 oba trusta na predvečer volitev velika sovražnika in sta pokazala svojo politično barvo. Zdaj sta si stali nasproti dve stranki in to v deželi, ki je imela za seboj slavno preteklost, pred seboj pa temno negotovost. In kaj je gnalo desnico v boj proti levici in obratno? Porurje! Tovarnarji s topovi so naložili Poincaréju, da naj reši Porurje. Kajti njim, ki so imeli železa na pretek, je manjkalo premoga!

»Takšna nevarna politika nas bo dovedla do vojne!« so kričali desničarski propagandisti, ki jih je plačevala visoka financa po svoji banki, Banque de Paris et des Pays-Bas.

Ker francosko ljudstvo — vsaj takrat — o vojni ni maralo ničesar slišati, je leta 1924 zmagal v politični borbi, levičarski kartel.

XIV.

Kako je nastala Maginotova črta?

Zmaga levičarskega kartela ob volitvah l. 1924 je pomenila za trgovce s topovi hud udarec. Ta kartel je imel v svojem programu — razorožitev. Če je bil pri tem odkritosrčen, je težko uganiti. Če bi se bile države resnično odločile za razorožitev, bi to pomenilo konec tovarn z orožjem in bi nastal v tej stroki velik zastoj. Toda vodje Comitéja des Forges so bili podjetni in iznajdljivi. Posebno iznajdljiv je bil ravnatelj Bulletina, propagandnega glasila Comitéja des Forges, François Poncet, bivši podtajnik v predsedništvu državnega sveta, bivši poslanik v Berlinu in zadnji poslanik Francije v Rimu. Ta mož je trgovcem s topovi veliko koristil; dajal jim je nasvete, saj je poznal do zadnjega vlakenca vse politično življenje; poznal je tudi francosko časopisje in njegove podkupljivost. André François Poncet je bil torej pri Bulletinu quotidienu glavno gibalo. Comité mu je dal na razpolago velike vsote za propagandne namene — okrog 70 milijonov frankov letno. Ta vsota je bila namenjena za podkupovanje drugih listov in revij, ni pa zadostovala, kajti »Temps«, ki je imel veliko naklado — 45—50 tisoč iztisov, »Journal des debats« 30 tisoč; »Echo de Paris« in »L'Ordre« pa so imeli 40 oziroma 50 tisoč naročnikov. Med te liste je François Poncet razdelil 35 tisoč frankov. Ostalih 40 tisoč frankov pa bi v normalnih časih zadostovalo za podkupovanje listov, kakor so »Figaro«, »Matin« in »Quotidien«. Saj so ti listi od časa do časa zahtevali po 200—300 frankov za vrsto stolpca. Potem so bili tu še »Journal«, »Petit Journal«, »Petit Parisien« in drugi.

André François Poncet je predlagal, da naj bi mu vsoto za propagando podvojili. Razen tega je Poncet zahteval, da se zviša postavka za tako imenovani »črni fond«, in sicer od 35 na 75 tisoč letnih. Ta fond je bil namenjen za politične, parlamentarne in pravdne zadeve. Meseca maja 1924 so kartelisti pričeli zmagoslavni boj. In dne 26. maja 1924 je izšel v »Tempsu« članek: »Jaures je imel prav!« S temi besedami je François Poncet napeljal vodo na mlin svojih gospodarjev, uporabljajoč krilatico svojega pokojnega nasprotnika, čigar duh je še živel v srcih volilcev iz leta 1924. Jean Jaures je bil prvoboritelj zmagovitega kartela. Kartel mu je po smrti tudi prisodil čast Pantheona.

Tedaj je bil napisal bodoči poslanik zelo zvito: »Za razorožitev vlada zanimanje. Do zob oborožena armada bi vplivala obtežilno na narod in bi zelo spremenila njegovo stališče. Zato je treba besedo »razorožitev« prav razumeti. V času, ko vlada vse povsod zavist in pohlep, ko premaganci premišljajo ali pa se celo naskrivaj pripravljajo na maščevanje, kljub naši miroljubnosti. Ako to upoštevamo, bi bila razorožitev — blaznost. Ne kaže torej misliti na popolno, temveč le na delno razorožitev, ki nam bo zajamčila trajno varnost. »Sécurité, d'abord! Torej varnost predvsem!« Naša država naj bi dala vsemu svetu dober zgled s tem, da bi imela pripravljeno oboroženo silo zgolj zaradi varnosti! Glede tega je imel Jean Jaures tisoč in tisočkrat prav, ko je v svoji brošuri »Armée Nouvelle« s svojim, njemu lastnim udarnim slogom, zapisal: »A l'armée je n'assigne qu'un rôle de defense nationale!« Armada naj bi bila edini namen narodne obrambe. Da bi armada lahko izpolnjevala to svojo nalogo, mora imeti varnost, trden obrambni val, strelski jarek, obrambni okop...

Prof. Karlu Jeraju ob sedemdesetletnici

Malokateri starejši slovenski glasbenik more gledati na tako razgibano glasbeno preteklost kot ravno profesor Karel Jeraj, ki je praznoval te dni sedemdesetlet. življenja in 50 letnico glasbenega delovanja. Jerajevi so stara slovenska korenina: njih rod lahko sledimo tja do srede 17. stol. Po materini strani je pa jubilant češkega pokolenja; mati je izhajala iz znane glasbene družine Raček. Če omenimo še, da je bila Jerajeva stara mati sestra skladatelja Gregorja Riharja, potem se nam samo po sebi reši vprašanje, od kod njegova velika muzikalnost in obenem ljubezen do vsega domačega.

Jerajeva glasbena pot je kaj pestra: najprej konservatorij na Dunaju (učitelji A. Bruckner, R. Fuchs in drugi); prva služba v Ljubljani; nato koncertni mojster v Londonu, od koder je hodil na koncertne turneje po Romuniji, Nemčiji in Češki; zatem je bil med 45 konkurenti edini izbran za člana dunajske dvorne Opere in Filharmonije. Kdor vsaj približno ve, kaj pomeni članstvo pri teh dveh institucijah (za Dunajčana je to nekako glasbeno plemstvo!), si bo lahko ustvaril sodbo o Jerajevih glasbenih kvalitetah. V tem svojstvu je koncertiral v Londonu, Parizu in v Švici. Na Dunaju je rade volje sodeloval pri slovenskih dijaških društvih Leta 1919. se je vrnil v Ljubljano, kjer nam je njegovo plodonosno glasbeno delovanje od bliže znano. Njegova značilna postava se odraža v opernem orkestru, na filharmoničnih koncertih in na nastopih Orkestralnega društva; udejstvoval se je pa tudi kot tenkočuten dirigent in preizkušen skladatelj.

Za svojo sedemdesetletnico je dirigiral v Operi »Gorenjskega slavčka«, za katerega sedanjo priredbo ima ravno on največ zaslug. V njegovi izvedbi je dosegel »Gorenjski slavček« tisto stopnjo umetniške višine, na kateri ga kot reprezentativno slovensko opero želimo vedno imeti. Kot dirigent je pri tej predstavi pokazal toliko svežega temperamenta, toliko impulzivnosti, pa tudi toliko do zadnjih podrobnosti izdelanih posameznosti, da se je zdelo čudno, od kod jemlje pri svojih 70 letih toliko mladostnega zagona. To dejstvo nam daje upanje, da še ni prišel na konec svoje glasbene poti, ampak nam bo iz svoje bogate zaklanice posredoval še marsikako glasbeno lepoto. Občinstvo se mu je s toplim priznanjem zahvalilo za vse njegovo delo, ki ga je do sedaj opravil na našem glasbenem polju. Ob tej priliki smo imeli priliko pozdraviti tudi gospodično *Ljudmilo Polajnarjevo*, ki je po daljšem premoru zopet nastopila v Operi. S svojim svežim, polnim glasom in s svojo dobro premišljeno igro je vlogo Minke prikupno izoblikovala. Pa tudi drugi nastopajoči, ki jih poznamo že iz prejšnjih predstav, so zapeli in zaigrali tako, da je bil njihov nastop v čast delu, pa tudi dirigentu-jubilantu!

M. T.

Novi grobovi

✝ **Pepka Koman.** Umrla je po kratki mučni bolezni gospa Pepka Koman, roj. Škerjanec, soproga šolskega upravitelja na Mirni. Rajnico so pokopali v Novem mestu.

✝ **Jože Koščak.** V Ljubljani je izdihnil gospod Jože Koščak. Blagega rajnega bodo pokopali v sredo ob pol treh popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Žalah.

✝ **Mihael Prosen.** V 76. letu starosti je spravljen z Bogom končal svojo življenjsko pot gospod Mihael Prosen, železniški uradnik v pokoju. Rajnega bodo pokopali v torek ob pol štirih dopoldne iz kapele sv. Jožefa na Žalah.

Naj rajnim sveti večna luč, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje.

Zgodovinski paberki

10. malega srpana

1843. leta je umrl v Dolu pri Ljubljani **Erberg Jožef Kalasanc,** nabiratelj starin in umetnin, kulturni zgodovinar ter mecen. Rodil se je 1771. leta v Ljubljani, kjer je imela rodbina svojo hišo, študiral v Ljubljani in na Dunaju do 1792. leta. V letih 1795 do 1804 je bil v službi kranjskih deželnih stanov, nato tudi deželni odbornik. Ko je 1808. l. postala njegova žena vzgojiteljica na dunajskem dvoru, se je Jožef odpovedal stanovski službi ter se preselil na Dunaj. Spomladi naslednjega leta je postal sam vzgojitelj na dvoru ter se ukvarjal s cesarjevičem, slaboumnim Ferdinandom vsaj sedem let. Pri tem delu je zgubil živce in se bolan 1816. leta vrnil na Kranjsko, naselil se je v svoji graščini v Dolu. Erberg se je odlikoval po obsežnem znanju, finem okusu, plemenitosti in ljubeznivosti. Za filozofska stremljenja prosvetljenstva se ali nikoli ni vnel ali pa je svoje nazore ob pojavih francoske revolucije korigiral; vsaj v moški dobi je vero in mržnjo do svobodomiselnih političnih struj v raznih zvezah podčrtaval. Bil je v zvezi z nekaterimi odličnimi tedanjimi kulturnimi delavci na Kranjskem, tako s Herrleinom, Gruberjem, Zoisom, Kopitarjem in drugimi. Svoje bivališče v Dolu je temeljito preuredil in olepšal ter sprejel v njem cesarjeviča kot tudi cesarja in cesarico. Napravil je v Dolu pravi muzej naravoslovskih, tehnoloških, etnografskih in umetniških predmetov. Arhiv in knjižnica, ki sta bila že prej bogata, je izpopolnil in uredil. Erbergova zbirka najodličnejših spomenikov, predmetov in stvari, ki so bile v kakršnikoli zvezi s preteklostjo njegove ožje domovine in njenim nekdanjim in sodobnim življenjem je bila najpomembnejša prosvetna zbirka te vrste pri nas. Dobršen del je prišel po smrti njegovega sina, ko je rodbina izumrla, v last ljubljanskega muzeja. Erberg predstavlja poseben tip kranjskega aristokrata v dobi slovenskega literarnega prevajanja. Od Zoisa se ni razlikoval po vsej prilik samo po svetovnem nazoru, ampak tudi v tem, da mu je manjkalo njegove aktivne preporoditeljske miselnosti, ki je naravnost iskala pogojev za regeneracijo slovenskega jezika. Obema pa je skupno veliko stremljenje po kulturnem doživljanju in po zbiranju ostankov domače kulturne preteklosti.

1847. leta je bila ustanovljena v Zagrebu **Matica Hrvaška,** ki si je pridobila velikih zaslug za kulturno rast našega južnega soseda.

1856. leta se je rodil veliki iznajditelj in znanstvenik na polju tehnike Hrvat **Nikola Tesla.**

11. malega srpana

1476. leta na dan pred sveto Marjeto je pridrla četa 4500 konjenikov iz **Hrvaškega proti Brežicam.** Ker niso mogli čez Savo, jo udarijo proti samostanu Pleterje, ki pa je bil močno utrjen. Po brezuspešnem napadanju so opustili obleganje samostana in dirjali proti Novemu mestu, potem čez Bloke, Cerknico proti Postojni in čez Vipavo proti Gorici. Od tu so jo krenili čez Črni vrh in Žiri v loško okolico, Polhov gradec in Logatec. Najsamotnejše doline in grape so takrat videle Turke. Razen ravnih kraških vasi je občutil turško divjost zlasti Lož. Roparji ali kot so jih ljudje imenovali mavharji so mesto požgali, prebivalce pa odpeljali. Ko je krdelo prebredlo vso Dolenjsko in Notranjsko je odšlo preko Kočevja in Kolpe na Hrvaško. En del pa je udaril pri Krškem čez Savo in oplenil še okolico Rogatca, Pilštajna, Kozjega, Sevnice in Brežic ter se z bogatim plenom obložen vrnil domov. Še usodnejši napad pa je istega žalostnega leta zadel Koroško. Okoli 10.000 turških konjenikov iz Bosne je pridrlo preko Hrvatske na slovensko. Ob Savi navzgor so pridirjali na Gorenjsko, šli mimo Kranjske gore, skozi Belo peč in na Trbiž. Ker soteska pri Vratih ni bila zavarovana, so udarili na Podklošter. Plamen zažganega trga je dosegel tudi višje ležeči benediktinski samostan in ga pokončal. Dvesto ljudi, ki so pribežali iz okolice za samostansko obzidje, se je v dimu zadušilo. Menihi z opatom na čelu so se junaško branili in odbili ponovne turške napade na močno obzidje. Vendar od samostana razen zakristije in kleti ni ničesar ostalo, vse je uničil ogenj. Iz Podkloštra so divjali Turki dalje, preplavali pri Vetrovu deročo Ziljo in pri Beljaku Dravo. Pri Wernbergu so se razdelili v dve četi, ena je plenila okoli Oholice, Osoj, Št. Vida in Ostrovce, druga si je izbrala Velikovec, Grebinj, Labod, Št. Pavel za svoj cilj. Turki so požgali večji del Št. Pavla in naskočili Št. Andraž ter dve milji na okoli vse pokončali in požgali. Z ujetimi ljudmi so jo Turki preko Slovenjgradca, Celja in Krškega mahnili v Bosno. Koroški župnik Unrest pravi o tem pohodu: »Naj vendar pomisli vsak pameten človek, kako je mogoče, da je tako majhna četa Turkov, ki so jo cenili k večjemu na 2000 mož smela brez ovire divjati po Dravski dolini, Koroškem, Kranjskem in Krasu ter povzročiti toliko škode, ne da bi ji kdo zastavil pot. Kmetje so dolžili tujo gospodo, da je skrivna zaveznica roparjev.«

1809. leta je sklenil Napoleon z Avstrijci premirje v Znojmu, kar pomeni zaključek krvavih bitk, katerih prva pri Aspernu se je končala z avstrijsko, druga odločila pri Wagramu z Napoleonovo zmago.

Za današnji dan

Koledar

Torek, 11. malega srpana: Pij I., papež in mučenec; Olga, kraljica; Savin, mučenec; Sidronij, mučenec.

Sreda, 12. malega srpana: Mohor in Fortunat, mučenca; Janez Gvalbert, opat in ustanovitelj reda.

Lunina sprememba: Zadnji krajec ob 21.39. Herschel napoveduje ob severu lepo, ob jugu dež.

Dramsko gledališče

»Dona Diana«. Ob 18. Red Torek.

Operno gledališče

»Paganini«. Ob 18. Red A.

Kino Matica

»Stranpota« ob 16 in 19.

Kino Union

»Uspavanka« ob 17 in 19.15.

Kino Sloga

»Mala nočna glasba« ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nočne službe imajo lekarne: dr. Kmet, Ciril-Metodova cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Prošnje za železno blago za kmetijske namene

Ker podeželski trgovci, vaški obrtniki in blagovne zadruge večkrat prosijo kmetijski oddelek Šefa pokrajinske uprave ali pa Kmetijsko zbornico za dodelitev železnega blaga za kmetijske namene, moramo objaviti naslednja načelna pojasnila: Kmetijska zbornica daje dovolilnice za nabavo železnega blaga samo neposrednim potrošnikom, torej predvsem kmetovalcem in vrtnarjem, ne pa tvrdkam in zadrugam. Te imajo pa dvoje možnosti, da pridejo do železnega blaga za kmetijske namene in sicer: 1. Ko prodajajo tako blago iz svojih že obstoječih zalog, dobe od kupcev dovolilnice za nabavo železnega blaga (»Eisenwarenbezugsberechtigungen«), ki jih zbrane predlože nemškemu svetovalcu pri Pokrajinskem gospodarskem svetu v Ljubljani ter zanje dobe predpisane nakaznice za železo (»Eisenscheine«). S pomočjo teh nakaznic lahko vedno zopet obnove svoje zaloge. Tvrdke, ki iz kakega posebnega razloga sploh nimajo nobenih zalog železa, pa lahko pri Pokrajinskem gospodarskem svetu zaprosijo za dodelitev nakaznic za železo (»Eisenscheinov«), da lahko s poslovanjem sploh prično. To prošnjo mora razen občine priporočiti tudi občinski kmetijski poverjenik. Vse tvrdke, ki žele, da bo kupcem pri njih nakazano železno blago, naj Kmetijsko zbornico redno obveščajo o stanju svojih zalog in sicer vedno v začetku, pri večjih spremembah zaloge pa tudi tekom meseca. Pri tem je treba ločeno navesti blago nemškega in italijanskega izvora, prav tako pa tudi natančno težo železa netto za komad za vsako vrsto in vsak tip blaga. 2. Druga možnost je ta, da zbira kmetijska zadruga po občinskem kmečkem poverjeniku priporočene predloge svojih članov za nabavo železnega blaga — ali pa podeželski trgovec zbere predloge svojih odjemalcev — in jih predlaga Kmetijski zbornici v Ljubljani. Ta preiskuje posamezne primere ter nato izda skupno dovolilnico za nabavo blaga; v tem primeru prevzame trgovec ali zadruga le prevoz in razdelitev blaga.

Obvestila »Prevoda«

Delitev zaseke za mesec julij

Potrošniki, ki so v poseeti ljubljanske osnovne živilske nakaznice z odrezki za maščobe za mesec julij, bodo prejeli vsak pri svojem stalnem mesarju (pri katerem prejemajo redno količino mesa)

po 350 g zaseke na vseh 27 dnevnih odrezkov od 4. do 31. julija, izjroma oni, ki so klali prašiča

po 100 g zaseke na vseh 8 dnevnih odrezkov od 24. do 31. julija; na vsak posamezni odrezek odpade po 13 g zaseke.

Zaseko bodo delili mesarji samo na spodaj določene dneve v času od 9. ure zjutraj nepretrgoma do 6. ure zvečer, in sicer:

mesarji z začetnico A — J v torek, dne 11. julija;

mesarji z začetnico K—P v sredo, dne 12. julija ter

mesarji z začetnico R — Ž v četrtek, dne 13. julija.

Stranke mesarja Avbelj Jožefa, Trnovski pristan, bodo prejele zaseko pri mesarju Breskvar Ivanu, Cesta v Mestni log, stranke mesarja Dular Franca, Cerkvena ulica, pri mesarju Avbelj Francu, Krakovski nasip ter stranke mesarja Škufca Alojza, Celovška, oz. Vodnikova cesta pri mesarju Jelencu, Celovška cesta. Stranke podružnic Javornika na Miklošičevi in Rimski cesti prejmejo zaseko istotam, vse ostale Javornikove stranke pa tam, kjer so prejele meso zadnjo soboto.

Pri strankah ki so klale prašiča in ne prejemajo mesa, se smatra stalni mesar zadnji mesar, pri katerem so kupovale meso pred odvzemom odrezkov za trde maščobe in meso.

Opozarjamo vse potrošnike, da naknadne delitve zaseke za zamudnike ne bo in naj zatorej vsekakor nabavijo zaseko na določeni dan, ker sicer jim odrezki zapadejo in pozneje na te odrezke zaseke sploh ne bodo mogli več nabaviti.

Zaseke, ki jo bodo prejeli mesarji zaradi delitve na osnovne živilske nakaznice, v nobenem primeru ne smejo deliti na bolniška nakazila ali na dodatne nakaznice, ker bo delitev tem upravičencem sledila koncem meseca, kar bo pravočasno objavljeno v časopisih.

Končno svetujemo potrošnikom, naj zaseko takoj pretopijo, ker se bo sicer pokvarila. Zaseka vsebuje že 20% soli in je ni treba še posebej soliti.

Delitev zaseke v podeželskih občinah bo urejena s posebno okrožnico vsem preskrbovalnim uradom.

Poziv mesarjem

Za julij bodo delili zaseko mesarji, ki naj jo prevzamejo na klavnici v sledečem vrstnem redu:

dne 11. julija, mesarji z začetno črko A—J, dne 12. julija, od K—P in dne 13. julija, od R — Ž.

Delitev se začenja vsak dan od pol 6 in se konča ob 8. uri. Zaseko morajo mesarji razdeliti še isti dan in jo tudi istega dne od 18 do 20 vrniti, na klavnico, kolikor jo je preostalo.

Nalepljene odrezke (posebej one po 27 odrezkov in posebej one po 8) bodo predložili mesarji z začetnico A — J v četrtek, dne 13. julija, mesarji z začetnico K — P v petek, dne 14. julija in mesarji z začetnico R — Ž v soboto, dne 15. julija v dopoldanskih uradnih urah na »Prevodu«, Gosposka ulica 12-I, soba št. 10 obenem s seznamom v dvojniku.

Seznam najdenih predmetov

prijavljenih upravi policije v Ljubljani v mesecu maju 1944: usnjena listnica z vsebino cca 30 lir, nalivno pero znamke »Penkala«, ženski ali otroški naočniki, mala rujava usnjena denarnica z vsebino dveh ključev, črna denarnica z vsebino cca 200 lir, usnjena denarnica z vsebino cca 450 lir, zlat prstan, 150 literski bencinski sod, ženska ročna torbica in mala denarnica z vsebino nekoliko lir, denarnica z vsebino cca 120 lir, denarnica z vsebino cca 300 lir, ženske rokavice, usnjene, bankovec za 50 lir in moška žepna ura znamke »Doxa«.

Najdeni predmeti v vozovih drž. železnice, prijavljeni na postaji glavnega kolodvora v Ljubljani od 27. aprila do 3. maja 1944, ki so tudi tamkaj deponirani: moški klobuk, 3 damski klobuki, 8 damskih dežnikov, 6 moških dežnikov, deška čepica, damski dežnik in par rokavic, mreža z ročnim delom in nekaj kruha, torbica z ovijači, aktovka s spisi, plezalko za brzojavne drogove, prazna aktovka, zavitek moškega perila, 2 kovčega z malenkostmi, en moški plašč.

Dnevne novice

Sv. maša zadušnica za pokojnima gospodoma Ivanom in Benotom Rožancem bo 14. julija ob ½10 v stolnici pri Mariji Pomagaj.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani vabi vse člane profesorskega zbora, da se v sredo, dne 12. julija, dopoldne zglasijo v knjižnici bežigrajske gimnazije. — Ravnateljstvo.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje strojepisja! Novi tečaji — dnevni in večerni — pričenjajo 11. in 12. julija. Praktično znanje potrebno v vsakem zasebnem ali javnem poklicu. Specialni tečaji tudi za stenografijo, knjigovodstvo itd. Informacije, prospekti: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Za dijake-inje in absolvente-inje srednjih in strokovnih šol pričenjajo 11. in 12. julija posebni poučniški tečaji strojepisja. Pouk bo dopoldne, popoldne ali zvečer po želji in izbiri obiskovalcev. Lahka desetprstna metoda, moderna strojepisnica. Tečaji so eno-, dvo- ali trimesečni. Učnina zmerna, vpisovanje dnevno. Specialni tečaji tudi za stenografijo, knjigovodstvo itd. Praktično znanje vsakomur koristno. Informacije, prospekti: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Že imate? — Najnovejšo slov. knjigo?
Stanko Majcen: **»Bogar Meho«**
(zgodbe in legende)
Izšla v zbirki »Naša knjiga«. Vez. 90 lir.
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred šolijo 5 in Miklošičeva 5.

Bodoče prvošolce-ke in drugošolce-ke opozarjamo na naš počitniški specialni korepetitorij »Napredek«, ki temeljito pripravlja učence-nke iz vseh predmetov ali posamezno za prvi in drugi razred gimnazije. Ločeni oddelki. Pričetek 13. julija. Pohitite z vpisom. — Posebni tečaj tudi za sprejemne izpite. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno: Informacije: Specialne strokovne instrukcije v središču mesta, Kongresni trg 2.

Srednješolce-ke opozarjamo na počitniške tečaje (instrukcije) vseh predmetov za gimnazije in strokovne šole, ki pričnejo 12. julija. Ločeni oddelki po predmetih in razredih. Temeljita priprava za naslednji višji razred, posebni oddelki za popravne izpite in privatiste. Specialni tečaji matematike, klasičnih in moderniih jezikov. — Učne ure dogovorne. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije: Specialne strokovne instrukcije v središču mesta, Kongresni trg 2.

Gosp. Prijatelj je daroval namesto venca za pok. Fr. Šindelar Vincencijevi konferenci Karmelske matere božje v Mostah za revež znesek 150 lir. Bog plačaj!

Učni tečaji za popravne in privatne izpite. Učnina nizka. Vpisovanje dnevno dopoldne v Lichtenturnovem zavodu.

Oddajališka skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 11. julij:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda — 12.45 Koncert glasbe za razvedrilo, radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Četudi poznano ni zelo, vendar zanimivo bo! — 18.30 Pregled športnih dogodkov (nem. in slov.) — 18.45 Zdravniška ura: dr. Kristan-Lunaček Slava: O glavobolu — 19 Slovenska ljudska oddaja — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Aktualno predavanje (prenos) — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Dunaj pozdravlja Ljubljano — 21 Komorna glasba: ljubljanski komorni trio in pianist L. M. Škerjanc — 22 Poročila v nemščini, napoved sporeda — 22.15 Plesni orkester vodi Marijan Vodopivec — 23 Prenos sporeda nemških radijskih postaj.

Ali že imate zadnjo knjigo »Slovenčeve knjižnice«:

Nis Petersen

»Opankarska ulica«

Denite jo v svojo družinsko knjižnico poleg »Quo vadisa«. Tako boste imeli dva zgodovinska romana iz rimske dobe. — Tretji letnik se zaključuje. — Izidejo še tele knjige: Paril Heyse: »Steklar iz Murana«; Henr. Federer: »Gore in ljudje«; Handel Mazzetti: »Štefana«.

Postanite naročnik četrtega letnika »Slovenčeve knjižnice«!

KULTURNI OBZORNIK

»Džingis-kan in njegova dediščina«

V založbi »Naše knjige« je kot prva knjiga novega letnika izšel slovenski prevod najnovejše izdaje znamenitega Pravdinovega zgodovin. dela **»Džingis-kan in njegova dediščina«.** Nova knjiga zasluženo vzbuja pozornost in zanimanje, saj je neke vrste posebnost na našem knjižnem trgu že zaradi svojstvenega načina, kako je sloviti pisatelj Mihael Pravdin podal zgodovinsko sliko azijskega sveta v dobi zadnjih sedmih stoletij, od tedaj, ko se je v skritem kotu Mongolije pojavil mladi Temudžin, poznejši svetovni osvajevalec Džingis-kan, pa do polpretekle dobe, ko na Džingisovo rodno deželo spet mečejo oči tri velesile: Japonska, Kitajska in Sovjetska Rusija.

Knjiga, ki jo je iz izvirnika prevedel časnikar prof. **France Zupan,** obsega nad 450 strani izredno zanimivega, za današnje čase silno poučnega in na zgodovinska dejstva oprtega beriva, ki ga lepo dopolnjuje precej slik iz dobe velikega, a nič manj krvoločnega osvajevalca sveta, kana Džingisa. Prevajalec pa je besedilu dodal tudi dva primerna in potrebna zemljevida, da se bralec ne bi morda izgubljal na ogromnem azijskem prostoru, čez katerega je Džingis-kan raztegnil svojo oblast, ki so jo potem njegovi nasledniki še bolj razširili, ko so pognali divje jezdece s srednjeazijskih step celo do osrčja omikane Evrope.

Ocenjevalca te zanimive knjige bi privedlo predaleč, če bi hotel nadrobno podajati njeno vsebino, zato naj bo nakazana le v kratkih potezah.

Konec 12. stoletja se je sredi tedanjemu omikanemu svetu neznane Mongolije začel uveljavljati mladi Temudžin, poznejši Džingis-kan, ki si je v nekaj desetletjih osvojil polovico tedaj znanega sveta ter ustvaril »iz nič« državo, ki je bila večja ko Cezarjeva, Aleksandrova in Napoleonova skupaj in so se pred njo že tresle tudi Evropa, Indija, tedaj tako mogočna in omikana Kitajska ter ves islamski svet.

Težavna je bila Temudžinova pot k slavi in moči, zakaj preden je ta divji Mongol uresničil svoje velike cilje, je moral ukrotiti nešteto svojih tekmecev, poglavarjev močnejših sosednih plemen in ljudstev. V najlepši luči prikazujejo tega divjega krvoloka naslednje njegove besede: »Največja sreča v življenju je, če človek premaga sovražnike, jih privede predse, jaha njihove konje, če sovražnikom vzame imetje, če vidi obraze, ki so jim dragi, vse v solzah, in če njihove žene in hčere lahko privije v svoje naročje...« Vse bitke razen ene je vodil proti številčno močnejšemu sovražniku in je bil vsega skupaj le dvakrat premagan. A še ta dva poraza je temeljito opral, v krvi sto in sto tisočev, ki so jih posekale mongolske sablje. Še smrt bi bil rad premagal, in vprav zaradi te njegove moreče misli na smrt je moral nek kitajski modrec narediti na tisoče in tisoče kilometrov dolgo pot s Kitajskega čez divji srednjeazijski svet, da bi povedal Džingis-kanu po pravici, če res ni nobenega sredstva, da človeku ne bi bilo treba umreti. Šele ko mu je sloviti kitajski modrijan povedal, da takšnega sredstva ne pozna, se je Džingis-kan vdal v usodo, v oporoki pa skušal ohraniti pri življenju vsaj svoje delo, ogromno vojaško državo. Naročil je svojim naslednikom celo, da morajo do kraja opraviti, kar njemu samemu ni bilo več mogoče: osvojili naj bi si ves svet, na katerem naj bi potem zavladal »tatarski mir«.

Njegovi nasledniki so se še precej stoletij res vestno držali naročila, pozneje pa se je ogromna mongolska svetovna država zaradi notranjih razprtij in naslednstvenih bojev začela počasi krhati in je najprej razpadla na tri dele, od katerih je bil vsak zase še vedno velesila: na državo Zlate horde na širnem ozemlju današnje južne in vzhodne evropske Rusije, na državo mogočnih Il-kanov na današnjem tako imenovanem »Srednjem vzhodu« ter na vzhodni del s Kitajsko. V njih so nekaj časa vladali Džingiskana res vredni nasledniki, kakor n. pr. krvoločni Timurlenk, ki je še enkrat skušal združiti ves svet pod svojo oblastjo — prav v smislu Džingis-kanove oporoke — a je usoda k sreči namenila drugače.

Za evropskega bralca pa je še prav posebno zanimivo tisto poglavje, ki govori o vdoru divjih Mongolov v omikano Evropo. V večnem boju med Evropo in Azijo je bil ta mongolski vdor brez dvoma najgrozovitejši in najnevarnejši azijski napad na evropsko celino in bi jo bil zatrdno tudi podrl v najstrahotnejše razvaline, če se Džingis-kanovi vnuki ne bi bili začeli med seboj prepirati za prestol. Evropa, ki jo je tako rešilo le golo naključje, je v naslednjih stoletjih dobila tolikšno moč, da je lahko od vseh strani uklenila Azijo, ne pa ona nje.

A Pravdinov »Džingis-kan« je vse prej ko knjiga suhih zgodovinskih podatkov, letnic in bojev. Pisatelj je hotel dobo, v kateri so živeli Džingis-kan in njegovi nasledniki, prikazati od drugačne strani in na drugačen način, kakor pa bi jo bil strogi zgodovinar, ki bi si bil namenil napisati zgodovinsko učno knjigo za srednje šole. Snov je vprav zato še bolj zanimiva in privlačna. Bralec se bo med drugim lahko dobro seznanil s tedanjo taktiko in tehniko vojskovanja, z zanimanjem bo bral, kaj vse je n. pr. določala Džingis-kanova »jasa« — zbirka zakonov, ki jo je sestavil Džingisov »ministrski predsednik« Kitajec Jelju-Čucaj, seznanil se bo z mongolsko vojaško šolo, z edinstveno obveščevalno službo, ki so jo opravljali »sli-pušče« noč in dan po vsem ogromnem mongolskem cesarstvu, z najrazličnejšimi omikami tedanje dobe, tudi s kitajsko, ki je Mongole pomehkužila in njihovi svetovni državi pomagala izkopati grob, z raznimi verstvi in drugim.

Pravdinov »Džingis-kan« je imenitna slika dveh povsem različnih svetov, ki sta trčila drug ob drugega, divjega mongolskega, v katerem je vladal »tatarski mir«, na drugi strani pa omikanega sveta, na vzhodu kitajskega, ki je divjim tolpam iz osrčja Azije podlegel, in zahodnega, evropskega, ki se je le po golem naključju v zadnjem trenutku rešil uničenja, v trenutku, ko je na vsem ogromnem prostoru od Sredozemskega morja do Tihega oceana ter od sibirske tajge do Himalaje že veljal in vladal en sam zakon — mongolska »jasa«.

Še besedo k prevodu samem. Izvirnik je pisan v gostem, deloma celo arhaičnem slogu, ki dela tudi najboljšim prevajalcem močne preglavice. Vrh tega moramo upoštevati, da gre tu manj za leposlovno umetnino, kakor za tehten in lep zgodovinski prikaz manj poznane zgodovinske dobe. V tem pa se ravno za prevajalca kopičijo posebne težave: leposlovna dela namreč dajejo prevajalcu možnost, da se na razne načine ogne »trdih mest« in skuša zadeti le »barvno okolje«. Pri historičnih delih pa je močno vezan na celo vrsto zgodovinskih denominacij, ki jih ne sme »opisovati«, če noče takemu delu vzeti izvirne dokumentarne sile. In teh težav je zaradi zemljepisnih, etničnih in socialnih posebnosti temne mongolske dobe na pretek.

Vse to moramo imeti pred očmi, če hočemo pravilno pretehtati vrednost prevoda. Mirno lahko rečemo, da je prevajalec svoje delo opravil izredno vestno in zelo spretno. Poglobil se je v vse naštete posebnosti zgodovinskega okolja velikega Mongola ter nam s tem podal resnično dober in lep prevod.

E. N.

Zapora kemikalij

Šef pokrajinske uprave je z odredbo VIII. št. 4817-1 stopil pod zaporo kemikalije vseh vrst na zalogi pri trgovcih.

Trgovci s kemikalijami (drogeristi, trgovci z materialnim blagom, fotopotrebščinami, kozmetiko itd.), morajo prijaviti stanje zalog Šefu pokrajinske uprave VIII. odd. do vključno poned. 10. jul. t. l. Kolikor že niso dolžni voditi trg. knjige, morajo vsako spremembo v zalogi blaga vpisovati v knjigo o prejemu in oddaji blaga, ki mora biti vsak čas na vpogled državnim kontrolnim organom.

Od dneva veljavnosti te odredbe, se smejo kemikalije prodajati samo na nakaznice Pokrajinskega gospodarskega sveta, ki sestavi razdelilni načrt za razdeljevanje kemikalij in ga predloži v odobritev Šefu pokrajin. uprave, odd. VIII.

Opustitev ali zakasnitev prijave zalog, oddaja blaga brez nakaznice, opustitev ali napačno vpisovanje blagovnega prometa v knjigi o prejemu in oddaji blaga, se kaznuje, kolikor ni kaznivo že po naredbi Vrhovnega komisarja v varstvu gospodarstva z dne 6. januarja t. l., po čl. 2 uredbe o pooblastitvi za izdajanje uredb o ureditvi notranjega prometa z dne 12. marca 1941, z globo do 50.000 L. ali z zaporom do 30 dni ali z obema kaznima. Razen tega se sme izreči odvzem obrtne pravice dočasno ali za trajno in zaplemba blaga. Za kaznovanje so pristojna občna upravna oblastva prve stopnje.«

Ali veste, katera tema je za nas danes aktualna?

Nabavite si knjigo dr. Fr. Grivca:

Narodna zavest in boljševizem

Zapora sestavnih delov za kolesa

Šef pokrajinske uprave je z odredbo VIII št. 4816-1 stavil pod zaporo sestavne dele za dvokolesa (biciklje in triciklje) na zalogi pri trgovcih.

Trgovci z označenim blagom morajo prijaviti stanje zalog Šefu pokrajinske uprave, oddelku VIII, odseku za oskrbo do vključno ponedeljka, 10. julija t. l. Kolikor že niso dolžni voditi trgovske knjige, morajo vsako spremembo v zalogi blaga vpisovati v knjigo o prejemu in oddaji blaga, ki mora biti vsak čas na vpogled državnim kontrolnim organom.

Od dneva veljavnosti te odredbe, se smejo sestavni deli za dvokolesa prodajati samo na nakaznice Pokrajinskega gospodarskega sveta, ki sestavi razdelilni načrt za razdeljevanje sestavnih delov za dvokolesa in ga predloži v odobritev Šefu pokrajinske uprave, oddelku VIII.

Opustitev ali zakasnitev prijave zalog, oddaja blaga brez nakaznice, opustitev ali napačno vpisovanje blagovnega prometa v knjigi o prejemu in oddaji blaga, se kaznuje, kolikor ni kaznivo že po naredbi Vrhovnega komisarja v varstvu gospodarstva z dne 6. januarja t. l., po čl. 2 uredbe o pooblastitvi za izdajanje uredb o ureditvi notranjega prometa z dne 12. marca 1941, z globo do 50.000.— Lir ali z zaporom do 30 dni ali z obema kaznima. Razen tega se sme izreči odvzem obrtne pravice dočasno ali za trajno in zaplemba blaga. Za kaznovanje so pristojna občna upravna oblastva prve stopnje.«

Dramsko gledališče

Torek, 11. julija, ob 18: »Dona Diana«. Red Torek.

Sreda, 12. julija, ob 17.30: »Marija Stuart«. Red B.

Operno gledališče

Torek, 11. julija, ob 18: »Paganini«. Red A.

Sreda, 12. julija, ob 18: »Mrtve oči«. Red Sreda.

Uprava Državnih gledališč naproša p. n. posestnike predstav, da prihajajo k predstavam točno, ker s prekasnim prihajanjem zelo motijo svoje soposlušalce in potek dejanja na odru. Posebno pa naproša Uprava mladino, ki poseča dijaško stojišče, da se iz obzirnosti do ostale publike in posebno do izvajalcev zadržuje na stojišču mirno, da ne dela nepotrebnega ropota in šuma.

Abonente reda Sreda in Četrtek obveščamo, da bodo dobili v najkrajšem času predstavo D'Albertove opere »Mrtve oči«, ki doslej zaradi bolezni Milice Polajnarjeve ni mogla biti izvajana. Zasedba bo običajna. **Abonma Sreda bo imel predstavo »Mrtvih oči« v sredo, 12. t. m.**

Vsi gojenci operne Baletne šole naj se zglasijo v soboto, dne 15. t. m., ob 9 v Operi ter naj prinesejo svoje dijaške knjižice, ki so jih prejeli začetkom semestra, s seboj. V soboto bo zaključek šolskega leta.

22-22

Občinstvo se opozarja, da telefonska številka »Gasilskega in reševalnega urada« ni več 44-44, ampak 22-22.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Premalo soljen kruh

Ker je na mestno tržno nadzorstvo prišlo nekaj pritožb, da nekateri peki prodajajo premalo soljen kruh, je bilo junija meseca pregledanih 58 pekarij ter so bili pri teh pregledih odvzeti vzorci kruha, za primerjavo pa še vzorci moke. Pri preiskavi v mestnem laboratoriju je bila s posebno pazljivostjo ugotovljena količina testu dodane soli. Samo pri enem peku je preiskava ugotovila, da je imel manj slan kruh, ter je bil proti njemu uveden uradni postopek. Napravljena je bila tudi poskusna peka z mešanico moke in soli kot peki dobivajo sol od Prevoda. Kontrolnim organom so bila dana natančna navodila za preskušanje kruha in bo tudi v bodoče nadzorstvo najstrožje.

Nedelja na Rožniku

Druga julijska nedelja, ko po cerkvah bero evangelij »Jezus nasiti 4000 mož«, je dopoldne privabila izredno veliko ljubljanskega prebivalstva na Rožnik, kjer se je končala lepa rožniška cerkvena slovesnost. Ljubljanski trgovci, ki so v nedeljo zaključili lepi jubilej svoje trgovsko nadaljevalne šole in jubilej svojega ravnatelja g. Rada Gruma, so se v velikem in častnem številu udeležili slovesne svete maše ob 7.30, ki jo je daroval gvardijan g. Godina. Maše so se udeležili v velikem številu tudi nekdanji absolventi te šole, vsi učenci in učenke šole z učiteljskim zborom in še mnogi drugi. Po maši je bila času primerna pogostitev učencev in učenk. — Ker je bilo vreme bolj čemerno, Ljubljančani niso delali daljših izletov v okolico. Nekateri so se po vrtovih sončili. Kopalci niso bili zadovoljni z vremenom, ker jim sonce ni pošiljalo v vsej svoji moči svojih žarkov. Kopalna sezona pa se je drugače pretekli teden začela razvijati.

Močan nedeljski naliv

Po hudi vročini zadnjih dni se je v nedeljo vreme skisalo in že zjutraj spremenilo. Začelo se je polagoma oblačiti. Črni oblaki so se zlasti grmadili popoldne in vrteli vsenaokrog Ljubljane. Nebo se je najprej zatemnilo proti severu, nato še na jugu in okoli 17.30 se je nad mestom vsul dež. Sprva lahno. Nato pa je zabesnel vihar. Dobrih 20 minut je trajala močna ploha, spremljana s silnim pišem. Bila je nevarnost za točo, ker se je ozračje po hudi dnevni soparici naglo ohlajevalo. Kakor poročajo, je po nekaterih krajih med nevihto padala toča, Ljubljana in okolica pa sta bili obvarovani pred točo. Po hudem nalivu je še nekaj časa deževalo, nakar se je ponoči začelo jasniti. Dežja je v nedeljo padlo do 11.5 mm. — V ponedeljek zjutraj je sicer kazalo, da se bo zjasnilo, a ni bilo nič: okrog desetih smo dobili zopet, čeprav le pohleven dežek.

Nedisciplinirani kolesarji

divjajo po mestu in okolici kot bi sploh ne bilo predpisov cestnega reda. Dirjajo tudi po ulicah, kjer je vožnja s kolesi prepovedana, ter ogrožajo pasante. Zato vse kolesarice in kolesarje opominjamo, naj upoštevajo z vso vestnostjo predpise cestno policij. reda, ker bo nadzorstvo poostreno, kršitelji bodo najstrožje kaznovani ter jim bo spet prepovedana vožnja s kolesi, v hujših primerih jim bodo pa seveda zaplenjena kolesa. Posebno pa na predpise cestnega reda opozarjamo podeželske kolesarje, saj v mestu marsikaj ni dovoljeno zaradi varnosti prometa, zlasti pa zaradi varnosti kolesarjev samih in pešcev.

Težave kopalcev na Špici

Oba bregova Ljubljanice od Špice tja proti Prulam kjer je bilo pred dvema letoma za silo urejeno ljudsko prosto kopališče, kamor se je hodilo kopat skoraj polovico Ljubljane, sta bila zadnje vroče dneve spremenjena v pravcato mravljišče kopalcev in kopalk vse možne starosti. Od otročaja do odraslega moža. Lani so ob bregovih napravili tudi primerne dohode v strugo, da so kopalcem olajšali dostop v vodo. Napravili so na obeh straneh po dve leseni stopnišči. Ne vemo zakaj so morali mestni delavci pretekli teden te lesene stopnice odstraniti. Vsem kopalcem in kopalkam bi bilo pač zelo ustreženo, če bi bile ostale te te stopnice. Prav tako pogrešajo jezu nad prulskim mostom, ki je povzročal lani, da je bila voda v strugi nekoliko globlja in zato za kopanje bolj primerna.

Nesreče in poškodbe

Od sobote do ponedeljka zjutraj kronika ni zaznamovala hujših nesreč in nezgod. V soboto okoli 10 dopoldne si je Milan Ražem pred hotelom Slon pri padcu močno poškodoval roko, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. — V nedeljo okoli 18.30 je v Kopitarjevi ulici št. 1 stanujoča Helena Sablatnikova padla po stopnicah in se znatno poškodovala v križu. — Krznarjeva hčerka, 20 letna Majda Eberjeva si je pri padcu s kolesa zlomila desno nogo. — V Šmarju na Dolenjskem je slamoreznica porezala prste na desni roki 3 letnemu posestnikovemu sinu Lojzetu Zavodniku. — Na Dobrovi pri Ljubljani si je 79 letna posestnica Marija Galičeva pri padcu zlomila desno nogo. — Vlakovodji drž. železnic, 40 letnemu Ludviku Praprotniku je padel sod na desno nogo in mu jo zlomil.

Sport

TRETJEŠOLCI — NEPLAVALCI

ki so določeni za plavno šolo, naj se zbero danes, v torek, 11. t. m., ob 8.30 pred kopališčem Ilirije, kjer bodo razporejeni v skupine. S seboj naj prineso brisačo in plavalke, ker se bo pouk takoj pričel. — **Plavalna šola.**

Plavalna šola Ilirija

javlja, da bo sprejela v II. plavalnj tečaj (od 11. do 31. julija) poleg gimnazijcev tretješolcev, za katere je pouk v plavanju obvezen, (za neplavače namreč) tudi 50 tečajnikov učencev in učenk ljudskih šol. Ti bodo sprejeti v tečaj le, če bodo starši jamčili, da bo tečajnika spremljala k pouku starejša oseba, ki ga bo v slučaju alarma prevzela in ga odpeljala domov ali v bližnje zaklonišče. Vpisovanje teh tečajnikov bo v ponedeljek, 10. t. m. od 8 do 10 v pisarni plavalne šole na kopališču Ilirija. Vpisnina za te tečajnike je 15 lir, vstopnina pa 1 liro. Pouk se bo vršil vsak delavnik od 9 do 11, nakar bodo morali tečajniki zapustiti kopališče.

GUNDAR HAEGG JE IZBOLJŠAL SVETOVNI REKORD ZA DVE SEKUNDI

Ponoven skupni štart najboljših dveh tekačev sveta, Švedov Gundarja Haegga in Arne Anderssona v Göteborgu pod najboljšimi okoliščinami je dovedel do novega svetovnega rekorda v teku na 1500 metro v času 3:43 minut, s čimer je dosedanji svetovni rekord, ki ga je lani postavil Arne Anderson, izboljšal za celi 2 sekundi. Andersson je bil tudi v odlični formi in je izboljšal dosedanji rekord za 1 sekundo. Prvi svetovni rekord na tej progi je postavil Francoz Soalhet v letu 1895. s časom 4:16 minut. Takrat je Soalhet povprečno potreboval za 100 metrov 17,1 sekund, dočim je sedaj potreboval Haegg le 15 sekund. Prvi, ki je pretekel 1500 m v času pod 4 minutami, je bil Wilson (leta 1908). Po svetovni vojni je Paavo Nurmi odločno posegel v razvoj teka na 1500 metrov. Zanimiva je ugotovitev, da je od leta 1941. vsako leto bil enkrat izboljšan rekord na 1500 m. Leta 1941. in 1942. ga je izboljšal Haegg s časom 3:47,6 in 3:54,8 minut, leta 1943. pa Andersson s časom 3:45 minut.

Dosedanji svetovni rekorderji v teku na 1500 metrov so:

1895. Soalhet (Francija) 4:16,8;
1896. Lermusiaux (Francija) 4:10,4;
1900. Bennet (Anglija) 4:06;
1904. Lightboy (USA) 4:05, 4;
1908. Wilson (Anglija) 3:59,8;
1912. Kiviat (USA) 3:55,8;
1917. Zander (Švedska) 3:54,7;
1923. Nurmi (Finska) 3:53;
1924. Nurmi (Finska) 3:52,6;
1926. Peltzer (Nemčija) 3:51;
1930. Ladoumegue (Francija) 3:49,7;
1933. Beccali (Italija) 3:49;
1934. Bonthron (USA) 3:48,8;
1936. Lovelock (Nova Zel.) 3:47,8;
1941. Haegg (Švedska) 3:47,6;
1942. Haegg (Švedska) 3:45,8;
1943. Anderson (Švedska) 3:45;
1944. Haegg (Švedska) 3:43.

MALI OGLASI

Službe dobe

MIZARSKI MOJSTER dobi službo v svrho uredlitve delavnice. Kapital nepotreben, stroji v najkrajšem času na razpolago. - Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Samostojen 6023«. b

SAMOST. KUHARICA in ena gospodinjska pomočnica dobita takoj stalno službo. — Hrana in plača dobri. Vprašati Domobranska cesta 7. b

Vajenci

VAJENCA za avtomehaniko Hčemo. Naslov v upravi »Slov.« št. 6005. v

VAJENCA -KO za fotografsko obrt - sprejmem. Foto Grad, Miklošičeva c. 20. v

Objave

Sporočam, da sem na novo odprl PEKARNO v Podmilščakovi ul. 57. Še priporoča pekarna Bravič Ignac. (r

Denar

KAPITAL! S 150 do 200.000 lirami se lahko pridruži dama ali gospod pri stari firmi z veliko bodočnostjo. - Šifro: »Dobri mesečni zaslužek« št. 6004. d

ZARADI BOLEZNI naprodaj večje staro ljubljansko podjetje. - Mesečni čisti zaslužek 50.000 lir. - Šifro: »Sigurna naložba denarja« št. 6002. d

Kolesa

Dve damski in moška KOLESA znamke »Dürkopp« kot v novem stanju, zelo poceni naprodaj. Šuštaršič, mehanična delavnica, Dunajska c. 13 (Figovec, levo dvorišče). oo

TRICIKELJ in dve TRIKOLICI za večjo nosilnost ugodno proda Merkur, Puharjeva ul. 6. oo

STARE BICIKLJE in triciklje kupimo. - Plačamo zelo dobro. Merkur, Puharjeva 6.

Prodamo

RJUHE zelo močne, ugodno prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 5976.

OTROŠKI VOZIČEK nov, globok, naprodaj. - Ogled: Wolfova ulica 6, I. nadstr. l

BREZ LEŽALNEGA STOLA ni počitnic in prijetnega doma in vrta. Oglejte si krasno izdelane modele, ne bo vam žal! Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12! l

KAPNE in RJUHE skoraj nove, ugodno prodam. - Strossmayerjeva 4/I., desno. l

PLATNA eno balo prodam. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Predvojno blago« št. 6024. l

STRUŽNICO tovarniško novo, zelo močne konstrukcije, 1 m, prodam za 98.000 lir. Ponudbe upravi pod šifro: »Najnovejši model« št. 6008.

PRODAM več parov otroških čevljev, dobro ohranjenih, od 1—7 let. - Naslov v upravi »Slovenca« št. 5998. l

PREKLJE ZA FIŽOL in paradižnike dobite pri Gospodarski zvezi, Maistrova ulica 10. (l

Knjige

KUPIMO KNJIGE: Anzerowa, Am weissen Meer, Cankar II. zv., Čas letnike 1, 2, 4, 5, 6, 8, 12, 28 in 30, Argo vse, Šivic, Matriken v. Krain und Görz, Melik Slovenija, Zvon 1881 do 1902, slovenske in nemške romane novejšega časa ter vse knjige za univerzitetni študij. - Kleinmayr & Bamberg, Miklošičeva cesta.

Živali

KOZO s kozličkom, dobro mlekarico, prodam. — Naslov v upravi »Slovenca« št. 6022. j

DVA PRAŠIČKA mlada, za rejo, proda Kogovšek, Kamnogoriška št. 26. j

TEL. **KINO »UNION«** 22-21

Prekrasen pevski in revijski film s slavnim tenoristom Benjaminom Gigli-jem

»Uspavanka«

Trnjeva je umetnikova pot do uspeha, priznanja in slave.

Marte Harell, Lizzi Waldmüller, Albert Schönhals, Werner Hinz, Axel v. Ambesser.

PREDSTAVE ob 17 in 19.15!

TEL. **KINO »SLOGA«** 27-30

Velik Mozartov film po noveli »Mozart na potu v Prago«

»Mala nočna glasba«

ali kako je nastal zadnji čin opere »Don Juanas«. Glasbo W. A. Mozarta izvaja Berlinska in Dunajska filharmonija — pleše balet dunajske drž. opere. — V glavni vlogi: Hannes Stelzer, Christl Mardayn, Gustav Waldau, Heli Finkenzeller.

Dodatek: Koroška, od Velikega Kleka do Vrbskega jezera.

PREDSTAVE ob 16 in 19!

TEL. **KINO »MATICA«** 22-41

Markantni HANS ALBERS v sijajni detektivski ljubavni pustolovščini

»Stranpota«

V ostalih vlogah Hilde Weissner, Werner Fuetterer itd.

PREDSTAVE ob 16 in 19!

✝

Dne 6. julija je po kratki mučni bolezni umrla v cvetu mladosti naša draga hčerka, žena in mama, gospa

KOMAN PEPKA
roj. Škerjanc

soproga šol. upravitelja na Mirni

Truplo blagopokojne je pokopano v Novem mestu.

Ljubljana, Mirna, Müncheberg, dne 7. julija 1944.

Žalujoči:
soprog **Leo** in sin **Mitja**
ter ostalo sorodstvo.

Dotrpel je, previden s tolažili sv. vere, v 76. letu starosti, naš ljubljeni mož, dobri očka, tast, dedek in pradedek, gospod

Prosen Mihael
žel. uradnik v pok.

Pogreb dragega pokojnika bo v torek 11. t. m. ob pol štirih pop. z Žal, kapela sv. Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Linz, Jesenice, dne 9. julija 1944.

Žalujoči: **Marija**, žena; **Ruža** vd. Polič, **Eli, Boris, Marjan**, otroci; **Ani, Hilda**, snahi; **Toni Škofic**, zet; vnuki, vnukinje in pravnuki.

Dotrpel je, previden s tolažili sv. vere, naš ljubljeni sin, brat, stric in svak, gospod

Koščak Jože

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo 12. julija ob pol treh pop. z Žal, kapela sv. Nikolaja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Pikovnik, dne 10. julija 1944.

Globoko žalujoči:
Franc, oče; **Marija**, mati; **Janez, Franc**, brata; **Ivana, Mimi, Tončka, Angela** in **Pepca**, sestre — ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste izkazali naši srčno ljubljeni

ZORKI

čast in ljubezen ter jo v tako ogromnem številu spremili na njeni zadnji poti, izrekamo prisrčno zahvalo. Prav posebno se zahvaljujemo g. prof. dr. Lušickemu in g. primariju dr. Mariniču za požrtvovalno in skrbno zdravniško pomoč, ki sta jo izkazovala pokojni za časa zdravljenja. Enako se zahvaljujemo tudi g. dr. Mundi in g. med. Uršiču Marijanu iz Škofljice za njuno brižnost; slednjemu naj velja tudi naša iskrena hvaležnost za poslovilne besede ob odprtem grobu. Prav lepo se zahvaljujemo tudi čč. duhovnikoma g. Golobu in pa g. prof. Lavriču, prav tako neštetim, ki so prezgodnji grob naše Zorke zasuli s cvetjem. Tudi vsem, ki so nam z besedo ali dejanjem stali ob strani v teh dneh, naj velja naša hvala.

Vsem, prav vsem prisrčna hvala.

Šmarje, dne 8. julija 1944.

Družina **BEGUŠEVA**
in ostalo sorodstvo.

ŽOGA SREČE

28

»To je ravno tisto, kar se bo zgodilo — razen ako moreva to preprečiti, gospodična. Prosim, prepričiva, ker sem prepričan, da so vaša naziranja o tej stvari ista kot moja!«

»Gotovo so! Mene malo briga Bruckovo početje na igrišču, še manj pa v odborovi sobi! Toda povejte mi natančno, kaj se je nocoj zgodilo?«

»Kramer in Rasp bosta držala z Bruckom,« je končal starešina, ko je bil povedal svojo zgodbo. »Kakor veste, ta dva — ‚manjšina', kakor smo jima vedno rekli, ko smo se pogovarjali o klubovih zadevah — sta proti meni, odkar sem stopil v ‚Žogo'. Ne pošteno, odkrito, ampak rovarila sta za mojim hrbtom. No, zdaj je dovršeno...«

»Dovršeno, ‚očka'?« je vzkliknilo dekle in razburjeno skočilo pokonci. »Šele pričelo se je, hočete reči! Nikar ne mislite, da odstopite! Borila se bova zoper Brucka, Kramerja in Raspa in jih potolkla! Klub bo brez teh treh na boljšem. ‚Očka'« — sklonila se je naprej in približala svoja lepa usta kosmatim licem nogometnega trenerja — »Brucku bom táko zagodla, kakor mu je še nihče ni — sama bom kandidirala!«

»Kaj! Za odbornika, gospodična!« je vzkliknil začuden starešina.

»Prva ženska odbornica nogometnega kluba, kar ljudje pomnijo,« je odvrnila Mina Mayerjeva, in oči so se ji zaiskrile.

‚Očka' Papler je tlesknil po stegnu in se na moč zasmejal:

»Bog vas živi, gospodična!« je vzkliknil. »Vaša bo zmaga!«

XVII. poglavje.

Zastrupljeni žebelj.

»Očka« Papler je govoril resnico. Pri nadomestnih volitvah zaradi smrti Kastnerja in odstopivših gospodov Kramerja in Raspa, je Mina Mayerjeva zmagala z ogromno večino. Glavno je, da je v resnici kandidirala v odbor. Sprva skoraj niso mogli verjeti; ko pa so ugotovili, da je res tako, se je nevernost umaknila brezmejnemu navdušenju. Zgodba tega, kar je bilo to dekle že storilo za Stettinsko Žogo, je postala čarobna pravljica, ki je šla od ust do ust.

Na izrednem zborovanju delničarjev, ki je bilo v naglici sklicano zaradi te nepričakovane krize, je bil prirejen gromovit sprejem dekletu, ki jo je spremljal oče na oder. Vprašanje njenega spola je bilo pozabljeno v poročilu, ki ga je podal predsednik in ki je naštevalo, kaj vse je bila že storila za Žogo.

»Še na misel mi ni prišlo, da bi gospodična Mayerjeva želela vzeti na svoje lepe rame težavno odgovornost odbornika nogometnega moštva,« je rekel predsednik, »sicer bi bil zelo srečen, da bi jo predlagal na izpraznjeno mesto v odbor, kar je povzročila obžalovana smrt našega dragega starega prijatelja Kastnerja. Vam se utegne videti nesmiselno kaj takega, ženski odbornik! Lahko pa vas zagotovim, da je gospodična Mayerjeva storila za naš klub več, kakor tako rekoč kateri koli drugi v odboru. In kar je še več, ona je vse to naredila iz ljubezni do stvari!«

Tako predsednik. On ni bil najboljši značaj med odborniki, in samo ta šibkost njegovega značaja je omogočila, da ga je bil ves štab njegovih odbornikov pregovoril, da je Jakob Bruck prava oseba, da stopi na izpraznjeno mesto. Sedaj pa, ko ni šel samo Bruck, ampak tudi Kramer in Rasp — možaki, ki so nekaj časa povzročali zelo veliko nesoglasje v odborniški sobi, se čuti mirnega in zaupljivo gleda v bodočnost.

To je očividno bilo mnenje vsega zborovanja. Za drugi dve prazni mesti sta se ponudila ravnatelj neke krajevne banke in dobro znan stavbenik, in obadva sta bila vseskozi zanesljiva človeka.

Antona ni bilo na zborovanju. Ko pa je drugo jutro bral poročilo o njem v krajevnem časniku, ga je veselo spreletelo. Kakšno dekle! Kakšno dekle! On pa je bil nihče, nemanič...

Ko je po dogovoru z »očkom« tisti večer šel na Žogino igrišče na trening, je videl v oblačilnici obešeno v ličnem okviru geslo: »Plačilo čaka borca.«

To je bilo pravo geslo in, ko je bral besede, se mu je zdelo, da je naloga, ki si jo je bil postavil, lažja. On je bil pravi borec; saj je imel hudo borbo pred seboj, in sklenil je bil, da jo dobi. Toda ali bo dobil plačilo? To pa je po vsej priliki bilo neizbežno, nedosegljivo.

»Prave besede, ne-li, gospod Hofer?« je rekel neki glas in za njim je stal »očka«, ki so mu za tistimi njegovimi zgodovinskimi zarjavelimi železnimi naočniki žarele oči. »Nič ne de, ako vam zaupam neko skrivnost, čeprav ste šele prišli med nas,« je nadaljeval Papler. »In to je, da bo naše moštvo v letošnji seziji vršilo velike stvari — sedaj — ko smo se otresli gnilih činiteljev v moštvu in odboru. Ligaško mojstrstvo je tisto, kar skušam v tej seziji doseči — iz tega vzroka sem obesil tisto geselce.«

Najsi je bil psihološki vzrok kakršen koli, igralci Stettinske Žoge so se po odhodu Brucka iz moštva po vsej priliki z večjo vnemo lotili svojega dela. Bila pa sta dva igralca, ki sta Brucku sledila čez drn in strn — katerih eden je bil Kaiser, levi notranji forward — napadalec; toda ostalo moštvo je očividno bilo veselo, da je bil odšel. In ko je »očka« v oblačilnici imel kratek nagovor, ki je za osnovo imel besede omenjenega gesla, so se mu rogali samo Kaiser in druga dva Bruckova pristaša. Paplerjeva zgovornost je bila igralce Stettinske Žoge tako navdušila, da so sklenili, da pridobijo v tisti seziji svojemu klubu visoke časti. Imeli so obilo časa, da si priborijo ligino mojstrstvo, da bi le moštvo bilo dovolj dobro.

Vedeli so pa, da jih v Črnem Krogu čaka huda borba, posebno ker bo domače navdušenje na zadnji sobotni igri gotovo silno veliko.

Optimizem »očke« vzlic temu ni poznal nobenih mejá.

»Plačilo čaka borce,« je ponavljal svoje novo klubovsko geslo. »Stisnite zobe, fantje, in se dajte le z največjo težavo premagati!«

Ta borbeni duh je preveval moštvo, ko so se v soboto zjutraj sešli na kolodvoru. Za to novo »križarsko vojsko« so za začetek potrebovali eno zmago, in spominjajoč se besedi gesla, čeprav samo podzavestno, so bili odločeni, da to zmago dosežejo — Fric Braun gor, Fric Braun dol!

»Dobro jutro, gospod Hofer!«

Für »Ljudska tiskarna« — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič — Herausgeber, Verleger und Druck: Ljudska tiskarna — Schriftleiter, urednik: Janko Hafner.